

ואת ב' תורה

שבת פרשת ויקרא תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

מה לצעוק

מתחת לחלון הבידוד?

04

ארבע מהפכות אשה לומדת מעצמה	29
הסיפור החסידי רבי מרדכי מניסכיז	33
מענות ותשובות תשובות הרב לשואלים	35
רמז בפרשה האות א'	36
המזכור אליזים בין חמץ למצה	37

לב מרפא
נקודה מעובדת

03

סוד הפתח
אגרת הקדש יא ח"א

04

"החיים והטוב והענג"
אגרת הקדש יא ח"ב

15

הניגון החסידי
ניגון מספר 34

22

הקריאה והדבור
אור החיים על הפרשה

23

הורדת תורה של מעלה לישראל
שפת אמת על הפרשה

25

מעין גנים
תיקון החטאת

26

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים היקרים, חודש ניסן כבר כאן ואיתו חוברת **ואביטה** לפרשת ויקרא, שלמרות כל המגבלות עשתה את דרכה עד אליכם, להנעים ולהעמיק לכם ולכל המשפחה את השבת.

מה בגליון? נפתח עם נקודה מעובדת משיעור – לב מרפא – בה נלמד כיצד דווקא הרפיית הלב מהחפץ בגשמיות ולקחת "חופשת מחלה" מענייני החולין פותחת אפשרויות חדשות וממשיכה בריאות ורפואה. ומשם נעבור לשיעורים, שיעור ראשון **באגרת הקדש יא, "להשכילך בינה" – סוד הפתח –** בו הרחיב הרב על נקודת עבודה העולה מביאור **רבי לוי'ק** אביו של הרבי על תחילת האגרת, ההתקשרות לאין בסוד ניקוד הפתח. בשיעור השני באגרת הקדש יא מציג הרב, על פי ביאור נוסף של רבי לוי'ק, התבוננות כיצד "**החיים והטוב והענג**" הם-הם השרש האלקי של חיי, בני ומזוני, ואיך כשמתקשרים לשרש **לא חשים רע או יסורים במציאות הגשמית** שלהם. בסופו של השיעור מצורף **הניגון החסידי**, ניגון מס' **34** על הפסוק "**שקדתי ואהיה כצפור בודד על גג**" – אותו המליץ הרב לנגן ולשרר בימים אלו של בידוד-התבודדות. **באור החיים** על הפרשה – **הקריאה והדבור** – נלמד על סוד הקריאה הקודמת לדיבור שבהתגלות ה' למשה. **בשפת אמת** על הפרשה – **הורדת תורה של מעלה לישראל** – נלמד על אי יכולת בני ישראל לקבל את התורה השמימית אחרי החטא, על התיקון לזה שבעבודת הקרבנות ועל עבודת הצדיקים של כולנו ביום השבת. **במעין גנים** נקרא על **תיקון החטאת**, על ארבע מדרגות בנפש, ארבעה חוטאים וארבעה דרכי תשובה. **בארבע מהפכות – אשה לומדת מעצמה** – נלמד על ההיתר לאשה ללמוד תורה מעצמה מבחירה ואיך זה מתרחץ את כל קושיות האוסרים. וב**סיפור החסידי** נקרא על בעל ההילולא של ח' בניסן, **רבי מרדכי מניסכ'ז. במענות ותשובות** נקרא תשובות בנוגע לקורונה – ליהודי מצרפת ולהבדיל לאינו-יהודי מאירן (המשתוקק לצאת מן המצר אל המרחב ולהתגייר). וברמז **בפרשה** נקרא על ג' בחינות באות א'. כתמיד, נסיים עם **המדור לילדים** ועם רזי שחזר אלינו ותוך כדי העזרה בבית לאמא, ילמד אותנו מה **בין חמץ למצה**.

אנחנו מזכירים אודות **המלצת הרב לימים** אלו: לתת צדקה בכל שעה ולקרוא בתהלים את הפרקים א, כ, כג, כה, נא, סז, קיח, קכא, קל, קכ. אי"ה שיעורים קצרים וטריים בקבצי סאונד ישלחו מדי יום אליכם למייל ולוואטסאפ, ניתן להאזין גם בפנימיפון שלנו במספר 079-9211452 או במספר 02-5434297 [המספר פתוח לניידים כשרים] – מומלץ!

שבת שלום ומבורך, המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

כרחק אתה חיי – אנו חיים כאן בעל כרחנו, וממילא נזקקים (בעל כרחנו, ולא ברצוננו), לבני חיי ומזוני.

בטול הרצון גורם, באופן מיד, להרפיה ושחרור מתחושות מדומות של חסרון, קושי ויסורים שהאדם חש ביחס לצרכיו בעולם הזה – אם הדברים הללו נדרשים לי בעל כרחי, אין לי מה להצטער כאשר נדמה לי שאיני זוכה להם בשלמות. כשיש לי אותם – מה טוב. כשאין לי אותם – אני בחופש... חופשת מחלה הופכת לחופשת הרפיה ושחרור מהתקשרות לחולין – זמן לחיזוק קשר הנשמה למקור חוצבה באלקות, מחוז חפצה האמתי.

אך אל דאגה – לא נפסיד את צרכינו, ואדרבה: לבני, חיי ומזוני יש שרש גבוה – ה' מהווה את העולם מאין ליש בכל רגע, ואותו אין אלקי הוא המזל העליון ("אין מזל לישראל") בו תלויים בני, חיי ומזוני. אחיזה קשוחה ב'יש' של צרכי העולם – בנים, בריאות ופרנסה – מייצרת "לב אבן" זעוף ומקנא (מתוך תחושה שמשאבי העולם מוגבלים ומה שיש לזולת חסר לי), החש בהכרח שהמציאות מלאה רע ויסורים. בטול הרצונות הקשוחים והרפיה מהם – המאפשרים לעבור מאחיזה ב'יש' להתקשרות ל'אין' – הופכים את הלב ל"לב בשר", המקבל הכל בנינוחות ו'מפרגן' טוב לכולם. הלב השמח והרפוי – הקשור לאין האלקי שכולו טוב, חיים ועונג – הוא "לב מרפא" המרפא את כל הגוף וממשיך לו "חיי בשרים" מתוקנים ובריאים.

הפסוק אומר "חיי בשרים לב מרפא ירָקב עַצְמוֹת קִנְיָה". ומסביר האבן-עזרא "הלב שלא יזעף ולא יקנא באחר הוא כמרפא לגופות... כלומר, חיי הגופות לרפאתם בהיות להם 'לב מרפא' והוא הלב הטוב והשמח שירפא הגוף בשמחתו" (והרמז הנפלא לדבריו: **"לב מרפא"** בגימטריא **שמחה!**).

הלב הטוב והשמח הוא לב רפוי וסבלן, שיש בו כח לרפא את כל אברי הגוף (בשונה מתרופות שמועילות למקצת האברים ומזיקות לאחרים), והוא גם "הלב הטוב, שידרוש טוב לעמו" הממשיך גם "מרפא לזולתו" (רבינו יונה שם). לכן, בזכות **"חיי בשרים לב מרפא"** זוכים ל"**את מספר ימין אמלא**" – חיים ארוכים ונעימים, מלאים בתוכן ראוי. אך איך זוכים לאותו "לב מרפא"?

אדמו"ר הזקן מסביר שאל לו לאדם לחפץ כלל בכל צרכי החיים הגשמיים – בני, חיי ומזוני. אין הכוונה שאלו דברים שליליים. אדרבה! הצדיקים רוצים שלכל יהודי יהיו הרבה ילדים טובים, בריאות איתנה ופרנסה בשפע. בני, חיי ומזוני ריחי – וכולהו ריחי – נדרשים בשביל לעבוד את ה' כדבעי, בפרט בדורנו זה. אם כן, מה כוונת אדמו"ר הזקן?

בתנאי מדובר אודות היחס הנפשי לצרכינו בעולם: ראשית, יש לבטל את החפץ (הפנימי) אליהם בפני עצמם, ולהתייחס אליהם כאמצעים לעבודת ה', שהיא חפצו האמתי של כל יהודי. יתר על כן, גם את הרצון (החיצוני) לדברים הללו יש לבטל, ולחיות בתחושת "על

סוד הפתח

"להשכילך בינה" (1)

קיצור מהלך השיעור

בימי ההסתגרות הללו הרב מקליט שיעור יומי קצר. מקובל אצל חסידים שלימוד אגרת "להשכילך בינה" הוא סגולה לרפואה, לכן הרב החל ללמד אותה. **פרק א** הוא לימוד המשפטים הראשונים של האגרת, תוך העמקה בפסוקים אליהם רומז אדמו"ר הזקן במליצותיו. **פרק ב** הוא לימוד הערתו הראשונה של רבי לוי-יצחק על האגרת. **פרק ג** מרחיב בנקודת-העבודה העיקרית העולה מהערת רבי לוי'ק – ההתקשרות לאין בסוד ניקוד הפתח.

המליצה שלו מביא לשונות מתוך פסוקים. רק במשפט הראשון שקראנו כעת הוא מצטט חלקית שלשה פסוקים:

"עתה יצאתי להשכילך בינה"

הפסוק הראשון הוא הביטוי "להשכילך בינה"^א – ביטוי של גבריאל המלאך ("האיש גבריאל")^ב לדניאל איש חמודות^ג כאשר הוא מגלה לו את סוד הקץ. בחשבון "הדברים סתומים"^ה, ובכל אופן הוא רומז בלשונות שם את הקץ. דניאל הרבה להתפלל ("ועוד אני מדבר בתפלה") ולהתוודות בפני ה' על

א. פתיחת אגרת הקדש "להשכילך בינה"

סגולת אגרת "להשכילך בינה"

היום נתחיל ללמוד את אגרת הקדש "להשכילך בינה", אגרת יא בספר התניא. מקובל אצל חסידים שהאגרת הזו היא סגולה לכל צרה שלא תבוא – ללמוד את האגרת בעת מחלה, מחלת יחיד, ובמיוחד בעת מגפה. יש כמה סיפורים אודות חסידים שהתנמידו בלימוד האגרת והלימוד פעל ישועות^א. מן הראוי שנלמד, כל אחד ואחד, את האגרת. האגרת מתחילה:

להשכילך בינה. כי לא זו הדרך ישכון אור
להיות חפץ בחיי בשרים ובני ומזוני
כדרכו בקדש אדמו"ר הזקן בלשון

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. כ"ב אדר תש"פ – הקלטה טלפונית.

א הסיפור המפורסם ביותר הוא אודות הרב מאיר-שלמה ינובסקי – סבו של הרבי – שבעת מגפת טיפוס אושפז בבידוד (שלא רבים יצאו ממנו בחיים). ידידו השו"ב ר' אשר גרוסמן מניקולייב הגיע מדי יום והקריא בקול את אגרת הקדש יא תחת חלונות הבנין (בלי לדעת אם הוא אכן שומע אותו), עד להחלמתו המלאה ושחרורו. לאחר מכן ספר הרב ינובסקי שחש כיצד משתפרת הרגשתו כל יום בעקבות הקריאה. לימים הוא התבטא כי ר' אשר הציל בכך את חייו.

ב דניאל ט, כב.

ג שם פסוק כא.

ד לשון חז"ל ביומא עז, א וסנהדרין צח, ב.

ה ע"פ דניאל יא, ט.

ו "אני מדבר בתפלה" מזכיר את הפסוק "אני מדבר בצדקה רב להושיע" (ישעיה סג, א) עליו דובר בפורים השתא – רמז לקשר הצדקה והתפלה, "רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי דכתיב 'אני בצדק אחזה פניך'" (ב"ב י, א), ראה אגה"ק ת. "עבדת הצדקה [השקט ובטח עד עולם]" (ישעיה לב, יז) היא גילוי האמונה בלבוש המעשה (כנודע, אמונה היא גם לשון ממון, הרשום על "וצדקה" ב"ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה") ו"עבודת התפלה", "עבודה שבלב", היא גילוי האמונה בלבושי המחשבה והדבור של הנפש. בתפלת משה במלחמת עמלק האמונה התפשטה עד

חכמה, כמבואר בחלק הראשון של התניא^ט, ו"בינה" כפשוטה. אם כן, יש כאן המשכה מחכמה לבינה, שבלשון הקבלה נקראת "חכם בבינה" – יחוד ישראל-סבא ותבונה. "הבן בחכמה" היינו יחוד אבא ואמא עילאין ו"חכם בבינה" – "להשכילך בינה" – היינו יחוד הפרצוף התחתון של החכמה, ישראל סבא, עם הפרצוף התחתון של הבינה, תבונה, שבעצם היינו יחוד יסוד אבא ויסוד אמא, כפי שנראה בהסבר של רבי לוי'ק, אבא של הרבי.

"הדרך ישכן אור"

אחר כך ממשיך: "כי לא זו הדרך ישכון אור ה'", גם על פי פסוק באיוב (בסוף הספר, כאשר ה' מתגלה ומדבר לאיוב מתוך הסערה ושואל-מגלה לו סודות של מעשה בראשית כו') – "אי זה הדרך ישכן אור וחשך אי זה מקמו"^י. האור שוכן בדרך – זו ודאי דרך ה', דרך התורה והמצוה. לחשך – ההיפוך, הלא טוב – אין דרך אלא מקום. מההשוואה רואים

שהאור-הטוב נמצא בתנועה, משהו דינאמי, בדרך – אם יש לו דרך יש לו גם יעד (לעשות לו יתברך דירה בתחתונים) – אבל לחשך יש מקום, הוא קבוע, סטאטי.

בספירות העליונות, היחס-הדרך בין חכמה לבינה הוא המשכה מאין ליש (סוד) "והחכמה מאין תמצא"^{יב} בבחינת יש בבינה, והוא-הוא

כל חטאי עם ישראל במשך כל הדורות, כל מה שקרה כי לא הקשיבו בקול הנביאים וכו', וצם – וה' שלח את "האיש גבריאל" להשכיל אותנו. יש באותו פרק הרבה לשונות שאנחנו אומרים בתפלה.

הוא אומר לדניאל "עתה יצאתי להשכילך בינה". יש פה פלא של רוח הקדש של אדמו"ר

הזקן, שמביא זאת כאן, בנוגע

לעניננו – המלים "עתה

יצאתי להשכילך בינה" עולות

ד"פ (ממוצע כל מלה) 367,

המספר של המחלה שעכשיו

משתוללת בעולם שלנו,

כידוע^ז. אפשר לומר ש"עתה

יצאתי" היינו – חוץ מיציאת

המלאך להשכיל את דניאל

בינה – גם יציאת התופעה-

המחלה הזו, ומטרתה –

"להשכילך בינה". חיבור

שניהם – **קורונה** ו-**גבריאל**

– עולה **תריג**, מנין מצוות

התורה, בגימטריא **משה**

רבינו, נותן התורה (גם הוא

כאן, וכן "הוי' אלהי ישראל")^ח.

התכל'ס, "להשכילך בינה",

היא ודאי שנשמור את **תריג**

מצוות התורה, ואז נהיה שלמים ב-**רמח**

אברים ו-**שסה** גידים של גופינו. הגם שלא

צריך לחפוף בחיי בשרים, כדלקמן, צריך

להיות בריא ושלם ב-**רמח** ו-**שסה**, ברוחניות

וממילא גם בגשמיות.

הכל "להשכילך בינה" – "להשכיל" היינו

יש פה פלא של
רוח הקדש של
אדמו"ר הזקן,
שמביא זאת כאן,
בנוגע לעניננו
– המלים "עתה
יצאתי להשכילך
בינה" עולות ד"פ
(ממוצע כל מלה)
367, המספר של
המחלה שעכשיו
משתוללת בעולם
שלנו

לידים, כלי המעשה בנתינת הצדקה – "ויהי ידיו אמונה עד בא השמש" (שמות יז, יב), ותרגם אונקלוס "פריסן בצל".

ז ראה באורך בהתוועדות ליל פורים ש"ז (נדפסה ב"ואביטה" ויקה"פ).

ח של"ה תולדות אדם בית חכמה תנינא בסופו (ובכ"ד).

ט פ"ג ועוד.

י ספר יצירה פ"א מ"ד.

יא איוב לח, יט.

יב איוב כח, יב.

את הגראבקיט. אדרבה, המפרשים מסבירים^ט בפסוק ש"בשרים" כולל את כל **רמח** איברי ו-**שסה** גידי הגוף, והדרך לרפואת הגוף – שיין לזמננו – היא "חיי בשרים לב מרפא".

מהמפרשים עולה שהולך בשני הכיוונים: אם הלב עצמו "מִרְפָּא" – רפוי^י, לא זועף, לא כועס ולא מקנא באנשים (כהמשך הפסוק) – הוא גם רפוי בעצמו ("לב בשר" ולא "לב אבן", כהגדרה במקום אחר^כ) וגם מרפא^{כב} את כל **רמח** אברי ו-**שסה** גידי הגוף (ועוד יותר – "מרפא לגופו ולנפשו... ומרפא לזולתו"^{כג}). הרמז היפהפה הוא שהמלים "**לב מרפא**" – שלא מצוטטות בתניא – שוות בדיוק **שמחה** (העולה "**אור עולם**"^{כד}, בהקשר של אור, וגם "**סוד הוי' ליראיו**"^{כה} ועוד הרבה דברים חשובים). הדבר הכי חשוב לריפוי הבשר הוא השמחה – "עבדו את הוי' בשמחה"^כ. כך עולה בפירוש מדברי האבן עזרא כאן: "חיי בשרים לב מרפא. מענין 'עד חיותם'^{כז}, והלב שלא יזעף ולא יקנא באחר הוא כמרפא לגופות, ומלת לב מושך אחר עמו, כלומר חיי הגופות לרפאתם בהיות להם 'לב מרפא' והוא הלב הטוב והשמח שירפא הגוף בשמחתו!"

ועוד גימטריא יפהפיה: "**חיי בשרים לב מרפא**" עולה "**את מספר ימין אמלא**"^{כח} – ה"לב מרפא" מחיה את הגוף כולו ("חיי בשרים") והוא סגולה לאריכות ימים ושנים

יט רבינו יונה עה"פ: "הוב הרפואות פועלות למקצת האיברים ונזק למקצתם, ולב הסבלנות חיי כל האיברים".

כ ראה מצודות ורלב"ג עה"פ.

כא יחזקאל יא, יט; לו, כו. וראה רש"י כאן.

כב ראה בת"י, רש"י, אבן עזרא ומלבי"ם עה"פ.

כג רבינו יונה עה"פ.

כד ישעיה ס, יט-כ.

כה סוד ה' ליראיו שער "עבדו את הוי' בשמחה" פ"ו. ובכ"מ.

כו תהלים ק, ב.

כז יהושע ה, ח ("חיותם" שם היינו הרפואה וההחלמה מצער המילה, וכך מפרש כאן "חיי [בשרים]").

כח שמות כג, כו.

היחס בין אור לחשך. על הבינה בפני עצמה (ללא "להשכילך בינה", יחוד "חכם בבינה" כנ"ל) נאמר "במחשכים הושיבני כמתי עולם"^י (פסוק שנדרש בחז"ל^י על תלמוד בבלי, ביחס לתלמוד ירושלמי, תלמוד ארץ ישראל, שהוא בחינת אור). גם על בינה נאמר "מקום" (כמו "וחשך אי זה מקמו"), יחסית לחכמה (אור-אין) היא סטאטית – "והחכמה מאין תמצא [בבינה כנ"ל] ואי זה מקום בינה".

בתניא אדמו"ר הזקן כותב "ישכון" מלא, כדרכו, אך בתנ"ך כתוב "ישכן" חסר (בכל הופעות המלה בתנ"ך) וכך ראוי לחשב בגימטריא. הוא מוסיף את שם ה' – "**ישכן אור הוי'**" גם עולה **תריג**. כידוע, **תריג** גם בגימטריא **אורות**^{יב} – כלומר, "**ישכן... הוי'**" היינו ה-**ות** שמשלים **אור ל-אורות**.

לשון הפסוק, "**הדרך ישכן אור**", עולה **שפלות** שעולה ח פעמים **אמונה**, "נעוץ סופן בתחלתן" (שרש המלכות – מדת דוד המלך, "והייתי שפל בעיני"^{יג} – ברדל"א, אמונה פשוטה שהיא-היא התענוג העתידי של ימות המשיח ותחית המתים כו"^{יד}, "ישכן אור" לעתיד לבוא), היינו השער ל"אמונה אמיתית ביוצר בראשית", וכפי שיתבאר.

"חיי בשרים"

את מה הוא שולל? "להיות חפץ בחיי בשרים" – ביטוי מפסוק שלישי, במשלי: "חיי בשרים לב מרפא ורקב עצמות קנאה"^י. בפשט, הביטוי "חיי בשרים" בפסוק הוא בהקשר חיובי, לא בא לגנות את הבשריות-הגשמיות,

יג איכה ג, ו.

יד סנהדרין כד, א.

טו קול ברמה אותיות כג ו-רי ובכ"ד.

טז שמואל ב, ו, כב.

יז ראה סוד ה' "הפך ים ליבשה" תשי"ט.

יח משלי יד, ל.

אבל כפי שיסביר תיכף, מנשמתו ומעלה הם לא תכל'ס. שוב, מי שחפץ בשלשת הדברים האלה, שעיקר הגעשמאק שלו בהם, לא זו הדרך ישכון אור ה'.

בטול הרצון

כי ע"ז ארז"ל בטל רצונך כו' דהיינו שיהי' רצונו בטל במציאות ולא יהיה לו שום רצון כלל בעניני עולם הזה כולם הנכללים בבני חיי ומזוני חז"ל אומרים "בטל רצונך מפני רצונו"^ה – הכל כדי לעשות את רצון ה' – אבל כאן אדמו"ר הזקן מדגיש בעיקר את ה"בטל רצונך" (ורק רומז להמשך ב"כו"). רוצה שנתבונן שהעיקר לבטל את הרצון שלך – רצון בעינינים שלך, עניני הגוף שלך, צרכיך – עד שנגיע ל"לא יהיה לו שום רצון כלל בעניני עולם הזה כולם הנכללים בבני חיי ומזוני".

הוא כותב מאד חריף ותקיף. הרבי רצה שכולם יהיו עשירים, וכולם יהיו עם הרבה ילדים וכולם יהיו בריאים. ודאי יש ענין שכל היהודים יהיו בריאים וחזקים, עם הרבה ילדים ועם הרבה פרנסה – ואף על פי כן מדגיש כאן לא לרצות בכך.

כמו שאמרנו, זו אגרת שהיא סגולה לרפואה בזמן מחלה. מחלה היא לשון חולין – כדי לצאת ולהתרפאות מהמחלה צריך להתנתק מהזיקה לחולין, לא לרצות בחולין כלל, כאשר כל החולין נכללים בשלשה אלה, בני חיי ומזוני. זמן מחלה הוא זמן להתעצם עם רוחניות הנשמה, לחזק את הקשר של הנשמה למקור חוצבה באלקותו יתברך, לקחת 'חופשת מחלה' מכל עניני העולם הזה. צריך לסלק את הרצון לגמרי מכל עניני העולם הזה – זו הנקודה שצריך להסביר. פשוט וחזק, נשמע כמו מוסר הכי חזק שיכול

בטוב ובנעימים!

בכל אופן, כמה שבפסוק זהו ביטוי חיובי, אדה"ז בא כאן לשלול את החפץ ב"חיי בשרים" – אם האדם חפץ בחיי בשרים לא זו הדרך שישכון בה אור ה'. חפץ אינו סתם רצון, אלא רצון שיש בו תענוג^ט. אולי האדם יכול לרצות בגשמיות כדי להשתמש בה לקיום רצון ה', אבל אם זהו החפץ שלו – כל פניו כלפי הגשמיות – הדבר כבר לא טוב. שוב, מי שהחפץ שלו – רצון שיש בו תענוג, הפנימיות – חיי בשרים, לא ישכון שם אור ה'. זהו הדבר הראשון שצריך "להשכיח בינה".

בני, חיי ומזוני

הוא משתמש בביטוי "חיי בשרים" בשביל המלה "חיי", כי רוצה לחבר ל"בני" ו"מזוני". בדרך כלל בבני-חיי-מזוני מקדימים את ה"בני", אבל לעתים מקדימים את החיי – כמו כאן – חיי-בני-מזוני. ככלל, כפי שנראה בהמשך^ז, חיי מצד החכמה, מזוני מצד הבינה ובני מצד הדעת^ח ששרשה בכתר (שבו שורה "כח האין סוף" המתגלה בהולדת בנים דווקא^ט). אם כן, הסדר בני-חיי-מזוני הוא כסדר אמ"ש בספר יצירה^י – כתר-חכמה-בינה (לפי הסדר) – צירוף התפארת (ויה), ואילו הסדר חיי-בני-מזוני הוא צירוף הנצח (ויה)^{יא}, רמז לחיים נצחיים.

בכל אופן, הגם שיש לבני חיי ומזוני שרש בחב"ד, הם שלשה דברים של גשמיות – הם נוגעים לנפש האדם, ולכל היותר גם לרוחו,

כט לקו"ת שה"ש כח, ד. ובכ"מ.

ל בשיעור כ"ו אדר.

לא ראה תקוני ז"ח תקונא קדמאה; קהלת יעקב ערך 'אבר' אות ב; ערך 'חדרים'.

לב ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך; המשך שמח תשמח ע' 7 (סה"מ תרנ"ז ע' קעט) ואילך.

לג ספר יצירה פ"א מי"ג.

לד ראה סוד ה' ליראיו ש"א פכ"ט.

היו לשם שמים^{מא}, ואפילו במדרגת "בכל דרכיך דעהו"^{מב} – הכל בשביל "דעהו", אתה לא רוצה אותם בפני עצמם. אפשר להבין שזו כבר תוספת, בחינת נשמה – הנשמה, בינה, "נשמת שדי תבנים"^{מג}, כבר מופשטת מהז"ת, מעולם הזה. כל מה שהיא צריכה – בריאות, ילדים ופרנסה – הוא בגדר "על כרחך אתה חי".

בהמשך לכך, "על כרחך אתה מת" הוא כבר החיה של הנפש – "ואביה תהלה... וממעופפי חיה"^{מד}, החיה עפה מהעולם הזה לעולם הבא. סתם עולם הבא שייך גם לנשמה – בינה, שהיא עולם הבא – אבל ההסתלקות, "על כרחך", היא גילוי החיה (סוד ה-ל של הצלם, "מגדל הפורח באויר"^{מה}).

"על כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא" היינו גילוי היחידה שבנפש, כח המסירות-נפש (ה-ם סתומה של הצלם), למסור את הנפש לגמרי למלך מלכי המלכים הקב"ה (שיעשה אתי מה שהוא רוצה).

יחידה	ם	"על כרחך...עתיד ליתן דין וחשבון"
חיה	ל	"על כרחך אתה מת"
נשמה		"על כרחך אתה חי"
רוח	צ	"על כרחך אתה נולד"
נפש		"על כרחך אתה נוצר"

עד כאן הפסקה הראשונה באגרת.

אמונה אמיתית ביוצר בראשית

הוא ממשיך:

וביאור הענין

להיות, אבל זו חסידות – דברי אלקים חיים. אדרבא, רק בחסידות אפשר לומר ולכתוב אגרת כזאת.

חמשה "על כרחך"

הוא מסיים את הפתיחה במאמר מפרקי אבות, בסוף פרק ד¹⁷:

ובמאמרז"ל שע"כ אתה חי.

יש שם חמשה "על כרחך"¹⁷: "על כרחך אתה נוצר, על כרחך אתה נולד, על כרחך אתה חי, על כרחך אתה מת, על כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה". אפשר לפרש שחמשתם כנגד נרנח¹⁸:

"אתה נוצר" אותיות רצון – מרגע היצירה יש רצון לגוף ולעניני העולם הזה, ואותו רצון הוא הנפש שלו – נפש לשון רצון, כמפורש בפסוקים "אם יש את נפשכם"¹⁹, "אין נפשי את העם הזה"²⁰ ועוד. הרצון מתהווה מרגע שהטפה נוצרה ברחם האם.

אחר כך הוא נולד, הוא כבר יוצא "לאור עולם" – בעצם יוצא לרוח העולם, ויחסית מקבל רוח. על כך כתוב בקבלה²¹ שכאשר אדם נולד יש לו כבר נפש ורוח.

כאן הוא רוצה לומר "על כרחך אתה חי" – חיים הכוללים את כל החיי-בני-מזוני (שאחר כך מזכיר בסדר הרגיל, בני-חיי-מזוני) – כל עניני החיים צריכים להיות אצלך לא חפץ פנימי אלא "על כרחך". אתה חייב אותם בשביל לעבוד את ה', כמו "כל מעשיך

לו משנה כב.

לז "על כרחך" בגימטריא שמח! צריך את שניהם יחד – גם "על כרחך" וגם שמח לקיים את רצון השי"ת.

לח בראשית כג, ח.

לט ירמיה טו, א.

מ ראה קונטרס חסדי דוד אות עו, ובכ"מ.

מא אבות פ"ב מי"ב.

מב משלי ג, ו. וראה לקו"ש ח"ג עמ' 907 ועמ' 932; ח"י עמ' 104 ואילך.

מג איוב לב, ח.

מד פיוט "ואביה תהלה" בתפלת מוסף ליוה"כ.

מה חגיגה טו, ב; סנהדרין קו, ב ורש"י שם; זהר ח"ב צא, א.

דהיינו שהבריאה יש מאין הנק' ראשית חכמה והיא חכמתו שאינה מושגת לשום גברא הבריאה הזאת היא בכל עת ורגע שמתהווים כל הברואים יש מאין מחכמתו ית' המהיה את הכל כל הבריאה היא מאין, והאין הוא חכמת ה' שאינה מושגת, אף אחד לא יכול להבין ולהשיג איך ה' מהווה את העולם יש מאין. האין האלקי, החכמה, בורא את העולם בכל עת ורגע. כמו שכתוב בשער היחוד והאמונה^ה – אם הכח הזה היה מסתלק לרגע הכל היה חוזר לאין ואפס כמו לפני ששת ימי בראשית. שוב, הכל בא מהחכמה שהיא אין, אך בכל אופן יש כאן את המלה חכמה שיש לנו איזו תפיסה במשמעותה. מצד שני, כתוב בתניא – בחלק הראשון^ו – שהאמונה שלנו היא דווקא החכמה^ז, שאינה שכל. הזכרנו ש"חכם בבינה" הוא החלק התחתון של החכמה, יסוד אבא שמתחבר ליסוד אמא. בכל אופן, הוא מזהה בין אין וחכמה. הפסוק אומר "והחכמה מאין תמצא" – הייתי חושב שהאין למעלה מהחכמה, שיוצאת ממנו, אבל דורשים^ח "והחכמה מאין – תמצא" בבינה. האין נמשך גם לחכמה – יש כח של אין בכתר, אבל גם כח המשכיל שלו, חכמה סתמאה, ואחר כך גם חכמה עילאה עצמה,

מפרשי התניא^ט שואלים למה צריך לבאר – מה שאמר עד כאן היה די פשוט – ומסבירים שצריך לבאר איך אפשר להגיע לעבודה הזו. כמו שאמרנו, נשמע תקיף ומוסר'ניק לגמרי, אך זהו עומק החסידות.

איך מגיעים לכך שלא יהיה לו שום רצון כלל בעניני העולם הזה? צריך לחזור לשרש כל השרשים, הרדל"א שלנו, כתר כל הכתרים:

הוא רק אמונה אמיתית ביוצר בראשית הכל בנוי על האמונה, שהיא ירושה לנו מאבותינו הקדושים^י – במיוחד מאברהם אבינו, המאמין הראשון, כמ"ש "והאמן בהוי"מ^י וכמ"ש "תשורי מראש אמונה"^{יט}, "מראש כל המאמינים"^כ. ב"אמונה אמיתית" יהודי עושה יחוד של "איהו אמת" ו"איהו אמונה"^{כא}. בפרט, "איהו אמונה" רומז לאמונה הירושה לנו מאברהם אבינו, כנ"ל, ו"איהו אמת" רומז ליעקב אבינו עליו נאמר "תתן אמת ליעקב"^{כב}.

הוא יפרש "בראשית" לפי הפסוק "ראשית חכמה"^{כג} – לא רק שה' יוצר הכל בראשית (בהתחלה), אלא שיוצר את כל העולם על ידי ה"ראשית", כאילו היה כתוב 'יוצר מראשית', "מגיד [מהווה וממשיך] מראשית אחרית"^{כד}. מהי האמונה האמתית ביוצר בראשית?

נה החל מפ"א.
נו פי"ח.

נז אברהם אבינו, המאמין הראשון, חי **אמונה-חכמה** (175) שנים. הרמב"ם פותח את חיבורו "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו" – זוהי מצות האמנת אלקות, המצוה הראשונה שקבלנו במעמד הר סיני, תחלת עשרת הדברות, "אנכי הו' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". מלשון הרמב"ם "לידע" נלמד שהמצוה היא להמשיך בדעת את האמונה שלמעלה מטעם ודעת, על ידי החכמה שבנפש (המתיחדת עם הבינה ע"י עבודת התבוננות, כדלקמן) – **אמונה-חכמה** דעת ראשי תבות **אחד** – **אחד** היה אברהם (יחזקאל לג, כד) כי **אחד** קראתיו (ישעיה נא, ב).

נח ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג עמ' תשמ ובכ"ד.

מו הלקח והלבוב.
מז תניא פי"ח ואילך.
מח בראשית טו, ו.
מט שה"ש ד, ח.
נ שמות רבה כג, ה.
נא ראה זהר ח"ג קצח, ב.

נב מיכה ז, כ. "אמונה אמיתית ביוצר בראשית" עולה יב פעמים **יעקב**, כנגד יב שבטי י-ה יוצאי ירך **יעקב** השלמים כולם ב"אמונה אמיתית ביוצר בראשית", וכמאמרם ליעקב "כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד" (פסחים נו, א) – "שמע ישראל [סבא] הו' אלהינו הו' אחד" (דברים י, ד).

נג תהלים קיא, י; משלי ד, ז.
נד ישעיה מו, י.

"צייר" היא ודאי מלה חשובה כאן – נראה איך רבי לוי'ק יסביר.

להשלמת הנצרך כדי להבין את ביאור ר' לוי'ק שנלמד נקרא עוד משפט: אם האדם מתבונן בעומק בינתו ומצייר בדעתו איך ה' מהווה הכל יש מאין בכל רגע, מה תהי התוצאה?

האיך יעלה על דעתו כי רע לו או שום יסורים מבני חיי ומזוני או שארי יסורין בעולם קודם אדמו"ר הזקן אמר שכל עניני עוה"ז כלולים בבני חיי ומזוני, אבל כאן מחלק בין "יסורים מבני חיי ומזוני" ל"שאר יסורין". לאדם שמאמין שהכל מתהווה יש מאין בכל רגע תמיד ומתבונן בכך אין שום רע, יסורים או יסורין – רבי לוי'ק יסביר מהו "רע", וגם מה ההבדל המכוון כאן בין "יסורים" ל"יסורין".

ב. ביאור רבי לוי-יצחק אמונה בבחינת אין

כעת נסתכל בפירוש של רבי לוי'ק:
התחיל באמונה רק אמונה אמיתית כו' ומסיים בהתבוננות ודעת.
כפי שאמרנו, בעצם יש כאן חב"ד. באגרת הקדש בהמשך¹⁰ כתוב שחיי הצדיק הן שלש המדות העיקריות שבלב – אמונה, אהבה ויראה. שם האמונה היא התפארת, כפי שמסביר רבי לוי'ק¹¹ (והסברנו הרבה בעבר). בג"ר שבכתר אנחנו שמים את האמונה למעלה מהכל – רישא דלא ידע ולא אתידע, כידוע. אבל בתניא, בח"א, כתוב שמקום האמונה בחכמה, בפנימיות החכמה. זהו פירוש הביטוי בקבלה "פנימיות אבא פנימיות עתיק"¹² (שכתוב שהוא גילוי משיח). "פנימיות עתיק" היא רדל"א ו"פנימיות

הם אין ביחס לבניה שהיא יש. המצאות החכמה מאין ביש של הבניה היא עצמה תהליך של "להשכילך בינה".

חכמה ה' בבינת ודעת האדם

איני יכול להבין מהו האין הזה, ואיך ה' מהווה את העולם יש מאין, אבל אני יכול וצריך להתבונן בכך:

וכשיתבונן האדם בעומק הבנתו ויצייר בדעתו הווייתו מאין בכל רגע ורגע ממש יש כאן בינה, "כשיתבונן האדם בעומק הבנתו", ודעת, "ויצייר בדעתו". החכמה היא מצד ה' (והסימן: "הוי' בחכמה"¹³) והבינה והדעת הן שלי (**בינה-דעת** בגימטריא **ישראל**¹⁴). כמו שכתוב בפרקי אבות, "אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה"¹⁵ – חכמה ויראה מה' הולכות ביחד (חויות נוכחות ה' בכל היינו יחוד יראה-נורא, כידוע¹⁶ – היראה היא-היא גילוי אור הוי', שלכן **יראה** אותיות **ראה**, "עין בעין יראו בשוב הוי' ציון"¹⁷). הפסוק אומר "ראשית חכמה יראת הוי' שכל טוב לכל עֲשִׂיהֶם"¹⁸ ("שכל טוב" – גם 367, **קורונה**¹⁹ – שייך לכח המשכיל, "להשכילך בינה"). כמו שחכמה ויראה הולכות יחד כך בינה ודעת הולכות יחד, כמו שרבי לוי'ק יסביר, "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת". שוב החכמה היא האין של ה' שמחיה את הכל, ועלי להתבונן בו ולצייר אותו בדעתי. המלה

נט משלי ג, יט.

ס ברית כהונת עולם מאמר "אור פני מלך" פ"ד; מאמר "הסתר אסתיר" פמ"ט ובכ"ד.

סא אבות ג, יז.

סב כש"ט (קה"ת) אותיות צגד, קלה, קס, קסב, קסג.

סג ישעיה נב, ח.

סד תהלים קיא, י.

סה ראה שיעור ליל פורים ש"ז (נדפס "ואביטה" ויקה"פ) בספירת הבינה.

סו אגרת כז וביאורה שם.

סז לקוטי לוי יצחק שם.

סח לקו"ת נצבים מט, ד (ע"פ פת"ח שער קריאת שמע פט"ו). ראה הגהת הר"ן ש לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד.

במלים פשוטות: האדם צריך להבין את האמונה שלו. זו עבודת ההתבוננות. אם כן, אי אפשר להתחיל התבוננות יהודית אמתית אם אין לך אמונה. האמונה היא בבחינת נקודה, וצריך לתת לה רוחב ועומק – בינה היא ממד הרוחב ויש בה גם עומק (יסוד אמא כנ"ל) – להוסיף ממדים לנקודת האמונה שלך (כרמוז בתחלת דברי ה' לאיוב: "איפה היית ביסדי ארץ הגד אם ידעת בינה. מי שם ממדיה כי תדע וגו'")^ט.

ציור הצירי

אחרי יסוד אבא ויסוד אמא צריך להמשיך במח השלישי, הדעת:

ואח"כ יצייר בדעתו. והוא להמשיך בדעת. והוא מה שיסוד אימא מלוּבש בדעת.

זהו חידוש. בהמשך הוא יאמר – ונסביר – שיסוד אמא מתלבש בתרין עטרין שבדעת, עטרא דחסדים ועטרא דגבורות. הלבשה זו היא הציור. הרבה פעמים 'צור'-'ציור' היינו לשים משהו בתוך משהו, כמו שמפרשים "כי ביה הוי' צור עולמים"^ט ו"אין צור כאלהינו"^{טא} – "אין צייר כאלהינו, שצר צורה בתוך צורה"^{טב} – וכמו "ויצר אתו בחרט"^{טז}, שם בתוך כיסוי (כאחד מפירושי רש"י שם).

זהו יצייר דוקא. נקודת ציר"י הוא בבניה לפי קבלה^{טז} יש לכל ספירה את הניקוד שלה, התנועה שלה. התנועה היא נשמת

אבא" היא "אמונה אמיתית ביוצר בראשית", מה שכתוב בפרק לה בתניא (בהגהה) בשם הרב המגיד ש"אחד האמת", דהיינו מה ש"הוא לבדו הוא ואין זולתו", מתלבש ומתגלה דווקא בספירת החכמה, ב"פנימיות אבא". נמצא שיש אמונה בכתר, אמונה בחכמה, אמונה בתפארת וגם, כמובן, אמונה במלכות (בסוד "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן").

והיינו ענין הבריאה יש מאין איך הוא זה א"א להבין בשכל. רק באמונה בלבד זהו שהבריאה היא יש מאין דחכ' הנק' אין. שחכ' הוא למעלה משכל המובן והוא רק בחי' אמונה בלבד כמ"ש בלק"א פח"י.

השכל לא מבין בשום אופן את הבריאה יש מאין, אלא רק האמונה. האמונה ביש מאין היא מהחכמה הנקראת אין. כלומר, כדי להאמין בבריאה יש מאין אני צריך בעצמי גם להיות אין – לאפס ולאין את היש שלי, שמתחיל מהבינה, בה אני מבין מה אני ומי אני. רק כשאני מאין זאת יש לי איזו שהיא נגיעה באין האלקי, יכול לחוות ולגלות את הירושה שיש בי, האמונה שה' מהווה בכל רגע תמיד את כל העולם יש מאין ואפס המוחלט.

יחוד האמונה וההבנה

ואחר שמאמין באמונה דחכ' שהבריאה יש מאין מבחי' חכ' הנקראת אין. והוא יסוד אבא. אח"כ יתבונן בעומק הבנתו, בעומק דוקא הוא יסוד אימא. והוא שימשיך מיסוד אבא, בחי' אמונה ביסוד אימא שזהו בחי' עומק הבנתו.

נקודת האין המהווה את היש נקראת יסוד אבא, שאמרנו שהוא סוד "להשכילך [בינה]" בו פותחת האגרת. "עומק" הוא "חותם שוקע", ביטוי מובהק ליסוד אמא, לכן הוא אומר ש"עומק הבנתו" הוא יסוד אמא. אם כן, בהתבוננות בעומק הבנתי בחווית האין שמהווה את היש מתחולל יחוד.

טס איוב ח, ד-ה. "איפה היית ביסדי ארץ הגד אם ידעת בינה. מי שם ממדיה כי תדע" עולה "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (שמות כ, ב), הדבר הראשון של עשרת הדברות, מצות האמנת אלקות כנ"ל (הדורשת התבוננות בעומק הבנתו כו').

ע ישיעה כו, ד.

עא שמואל-א ב, ב.

עב ברכות י, א.

עג שמות לב, ט.

עד תקו"ז תקון ע (קכט, א-ב).

העולמות התחתונים ב"ע, ויחד עם הכלים נפלו ניצוצות שהעבודה שלנו היא לתקן ולהעלות. אבל עצם החכמה, שהוא פנימיות החכמה – ובעצם פנימיות כל המוחין – קשור לנקודת הפתח, שלא היתה בה שום שבירה כלל. בצירי, שתי נקודות בשווי, אחת ליד השניה, כן היתה שבירה, או לפחות בטול. לכן הוא כותב על הפתח, שהוא עיקר מה שצריך להסביר כאן:

וזהו שהוא מקור החיים והטוב והעונג.

זהו ביטוי שיבוא בהמשך בתניא, ושרבי לוי'ק מפרש בהערה הבאה שלו¹. עיקר הווארט של כל האגרת כאן שאדם צריך להדבק – כמו שמדברים כעת על להדבק... – באין, רק להיות מרוכז באין האלקי, שממנו היש, אני כולי ממנו. באין הזה לא היתה שום שבירה, לכן האין הוא מקור החיים, הטוב והעונג – מאה אחוז טוב. ואין שם רע שהוא מהשבירה דהז"ת. ויסורים שהוא מהביטול דאחוריים דח"ב. ויסורים במ' לשון זכר י"ל הוא מאחוריים דאו"א עילאין. שהם מבח' חכ' בכלל. ויסורין בנ' שהוא לשון נקבה הוא מאחוריים דישסו"ת שהם מבח' בינה בכלל².

"רע" הוא רעוע – לשון שבירה. כמו שהסברנו, בקבלה השבירה היא בשבע התחתונות, מהדעת ולמטה (המלך הראשון המלכין קדמאין דמיתו, בלע בן בעור, הוא כנגד ספירת הדעת של עולם התהו, בו הספירות נצח והוד נחשבות כאחת והז"ת מתחיל מהדעת – המודעות העצמית, על דרך תוצאת החטא הקדמון, האכילה מעץ הדעת טוב ורע) – זהו "רע" (רע מתחיל מדע, כידוע ש-ו-ד מתחלפות). אך יסורים אינם משבירת הז"ת, אלא מביטול אחורי או"א. הוא מחלק בין "יסורים" ב-ם, יחסית

הספירה. נקודת הבינה היא צירי. כאן כותב צירי עם י-י. אולי רומז לצורתו, שתי נקודות. בדרך כלל כותבים צירה, עם ה בסוף (כמו בתחלת הסידור), אבל לעתים כותבים עם י בסוף. צירי בגימטריא יש, בחינת הבינה, כנ"ל. צירי, נקודת הבינה, לשון צורה. ההסבר הרגיל הוא שהולד מצטייר ברחם – לטפה של האב עדיין אין צורה, לכן הוא אין, חומר גלם היולי מופשט לגמרי. ברגע שמגיע לעומק הבנתו – יסוד אמא – מתחיל להצטייר.

כאן אדמו"ר הזקן אומר "יציר בדעתו" – שתי הספירות האלה הולכות יחד, "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת" כנ"ל. בכל אופן, זו התלבשות. בדעת אין ניקוד, וגם במלכות. יש תשע נקודות – קמץ הוא ניקוד הכתר, פתח בחכמה, צירי בבינה, סגול בחסד, שבא בבינה, חולם בתפארת, חיריק בנצח, קובוץ (שלש נקודות) בהוד ושורוק (נקודה ב-ו) ביסוד. אין ניקוד בדעת, אבל הוא אומר שנקודת הבינה היא סוד התלבשות יסוד אמא בדעת.

הפתח שמעל השבירה

כעת יש סוגריים, לכאורה מאמר מוסגר, אך זהו עיקר עומק החסידות בביאור כאן – החילוק בין האין של החכמה ליש של הבינה. [משא"כ בחכ' הוא נקודת פת"ח שבנקודת פתח לא הי' שום שבירה כלל.

ביש של הבינה היתה שבירה, כי היש של הבינה כולל את אחורי אבא ואמא שניהם, כל האחוריים. באחוריים דאבא ואמא לא היתה שבירה ממש, אבל היה בטול – שהאחוריים, אחורי הנהי"ם שלהם, ירדו למטה בתוך תחום האצילות³. שבירה גמורה יש בז"ת, שהכלים נשברו ונפלו למטה, למה שעתיד להיות

עו נלמדה בשיעור כ"ו אדר – נדפס לקמן בחוברת.

עה אוצרות חיים שער הנקודים פ"ח.

חלק (לכן עולם התהו שנשבר נקרא עולם הנקודים). הצירי כולל שני שברים, שתי נקודות הרומזות לתרין עטרין שבדעת כנ"ל. בכתובת הנקודה, השלם, שלא התחלק ולא נשבר, הוא קו. אם הקמץ הוא "שלם וחצי", הפתח הוא רק "שלם", אין בו שבירה כלל. זהו הקשר בין י לקוצו של י, בין החכמה והכתר (וגם בכתר יש כח המשכיל, חכמה סתימאה, כנ"ל).

מהו פתח בנפש? בדיוק מה שאדמו"ר הזקן רוצה ללמד אותנו כאן – הדבקות באין. זהו נושא כל האגרת – שבהייתי מתהווה בכל רגע מאין אני בעצם אין, והאין הזה הוא מקור החיים והטוב והענג, ולכן לא יתכנו שום רע או יסורים או יסורין, כי הכל טוב, הכי טוב. צריך להגיע למצב מאוזן, כמו נקודת הפתח – המשך אחד, הכל שוה, כמו "שויתי הוי' לנגדי תמיד"^ט, מדת ההשתוות של הבעש"ט^ט.

פתיחה חדשה, פתיחה בתורה ופתיחות לאמת

העיקר הוא משמעות המלה פתח – פתיחה. אם הכל מתהווה בכל רגע יש מאין – כולל אותי, "אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל"^ט – כל רגע הוא פתיחה חדשה, כל רגע חדש. העולם נפתח, המציאות נפתחת, הדלת נפתחת והאור נכנס. זהו ווארט אחד, פירוש חשוב ל"פתח".

עוד פירוש, "אורייתא מחכמה נפקת"^ט – הפתח הוא התורה – והתורה כל הזמן פותחת. בפרט פנימיות התורה, כל מאמר בזהר פותח "פתח רבי..." – הוא פותח, ובכח החכמה שלו הוא יכול להמשיך גם בני, חיי ומוזוני רויחי

לשון זכר, ל"יסורין" ב-ן, יחסית לשון נקבה – הראשונים מאחורי או"א עילאין, חכמה בכלל (אך לא הפתח, בו כלל לא היתה שבירה), והאחרונים מאחורי ישסו"ת, בינה בכלל. חכמה ובינה הם זכר ונקבה.

ציור הצירי

אחרי הסוגריים הוא גומר את הקטע בהתייחסות לצורת הצירי:

ונקודת צירי"י הוא ב' נקודות ברוחב הוא הב' עטרין דחו"ג שבדעת, שמלוכב שם יסוד אימא.

הכל בא להסביר את הביטוי "צייר" – לשון צירי – "בדעתו", יסוד אמא מתלבש בדעת, "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת".

ג. עבודת הפתח בנפש פתח – הניקוד השלם

הנקודה העיקרית שאפשר להוציא מכאן, בעבודה שלנו, היא סוד הפתח. אומר על הפתח שאין בו שום שבירה כלל. בכתבי האריז"ל מוסבר^ט שמעל הפתח, בכתר, יש קמץ – "קמץ אלף אָ" (בגימטריא **משיח**, כנודע^ט), כך מתחיל לימוד תינוקות של בית רבן שעל הבל פיהם העולם עומד). בלשון תיקוני הזהר^ט קמץ הוא "רקיע וניצוץ" – הקו המאוזן נקרא רקיע והנקודה שתחתיו נקראת ניצוץ. בלשון ר"א אבולעפיא אפשר לקרוא לצורה זו גם "שלם וחצי"^ט – הקו הוא שלם, לא שבור. בכל הנקודות בהמשך, מצירי ומטה, יש שבירה, נקודה שהיא שבר-

עז ע"ח שמ"ד פ"א (מ"ת) ובכ"ד ע"פ תקו"ז תקון ע (קכט, א-ב).

עח ראה שיעור אור לכ' תמוז ע"ג, ובכ"מ.

עט הקדמת תקו"ז, ב.

פ ראה אמרי שפר ח"ג.

פא תהלים טז, ח.

פב כש"ט (קה"ת) אות רכא.

פג ראה תניא פמ"ג.

פד זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

פתוח לקבל את האמת ממי שאומרו. בקונטרס ההתפעלות, בביאורי רבי הלל מפאריטש¹⁹, יש קטע שלם וחשוב ללמוד שדווקא מי שפתוח לאמת הוא הזוכה לגילוי מ"פנימיות אבא פנימיות עתיק". מי שיש לו מוסכמות בעצם שייך לעולם השבור, לא לעולם המתחדש. אם כן, יש פתח שאתה פותח בכל עת – אתה צינור לחידושי תורה – ויש פתח שאתה פתוח תמיד. השרש הוא רדל"א. ויש את הפשט, התהוות העולם בכל רגע יש מאין, שהוא סוד הניקוד פתח – שם אין שום שבירה כלל ובחיי מי שחוזה זאת אין שום רע, שום יסורים ושום יסורין. **פתח** בגימטריא **חסידות**.

פו מהדו"ת אות כח.

– לא חפץ בהם, אבל זקוק להם, כדי לקיים רצון ה' לעשות לו יתברך דירה בתחתונים. מה הוא פותח? צינור חדש, חידושי תורה. אפשר לקרוא **פתח** הפוך כראשי תבות **חדוש תורה פלאי** – כל רגע יש לו איזה חדוש תורה פלאי שהוא מגלה לעולם. זהו בעצם גילוי האין האלקי. הפתיחה היא בכל המוחין הכלולים בחכמה – **פתיחת תורה חדשה** (בחכמה, "אורייתא מחכמה נפקת"), **פתיחת תובנה חדשה ופתיחת תודעה חדשה**. יש עוד פירוש של פתח – פתח של מקבל, פתיחות (כמו במאמר שלנו "פתיחות, הזדהות, התכללות"²⁰). מי שבבחינת אין הוא פתוח –

פה בספר אשא עיני.

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- סגולה בעת מחלה ללמוד את אגרת הקדש יא בתניא.
- תכלית המחלה היא שנשמור את **תריג** מצוות התורה וכך נרפא את **רמח** אברינו ו-**ססה** גדינו.
- האור הוא דינאמי והחשך סטאטי.
- לב שמח מרפא את כל הגוף.
- כל היהודים צריכים להיות בריאים, עשירים ועם הרבה ילדים – אך לא לחפוף בכך.
- זמן מחלה נועד ל'חופשת מחלה' מעניני החולין והתעצמות עם הרוחניות.
- להגיע לבטול רצון לעניני העולם הזה אפשר רק על ידי "אמונה אמיתית ביצר בראשית".
- החכמה היא מה' ועלינו להתבונן בה בבינתנו ולציירה בדעתנו.
- כדי להאמין ביש מאין צריך בעצמי להיות אין – לאפס ולאין את ההבנה שלי.
- אי אפשר להתבונן בלי אמונה – תכלית ההתבוננות היא להוסיף ממדים לנקודת האמונה.
- על האדם להדבק באין האלקי, בו לא היתה שום שבירה והכל בו טוב בתכלית.
- ניקוד הפתח – השלם – מלמד בצורתו להגיע להשתוות ואיזון.
- העולם מתהווה בכל רגע מאין – לכן כל רגע הוא פתיחה חדשה.
- אצל המשפיע פתח הוא הכח לפתוח צינור חדש של חידוש ואצל המקבל הוא הפתיחות לקבל אמת חדשה (בניגוד להסתגרות במוסכמות קודמות).

החיים והטוב והענג "להשכילך בינה" (2)

קיצור מהלך השיעור בשיעור שני באגרת הקדש "להשכילך בינה" נלמדה הערה נוספת של רבי לוי-יצחק. עיקר השיעור הוא התבוננות כיצד "החיים והטוב והענג" הם-הם השרש האלקי של חיי, בני ומזוני (בחב"ד), הכלולים כולם בכל אחת מהבחינות. כאשר מתקשרים לשרש לא חשים רע או יסורים במציאות הגשמית שלהם.

העדן שלמעלה מעולם הבא

אנחנו ממשיכים ללמוד את אגרת הקדש יא, "להשכילך בינה", בה מסביר אדמו"ר הזקן שצריכים לראות את הכל כבא מהעדן שלמעלה מעולם הבא – ממילא הכל הכי טוב. בהמשך הוא מסביר שלשם כך האדם נברא בעולם הזה, לעמוד בנסיונות – דברים נראים לא-טובים והוא צריך להאמין, "אמונה אמיתית ביוצר בראשית", שהכל מתהווה ברגע הזה ממקור הטוב, וכך בסוף גם להפוך אותם לטוב הנראה והנגלה. נמשיך לקרוא:

הרי האין שהיא חכמתו יתברך הוא מקור החיים והטוב והענג והוא העדן שלמעלה מעוה"ב רק מפני שאינו מושג לכן נדמה לו רע או יסורים אבל באמת אין רע יורד מלמעלה והכל טוב רק שאינו מושג לגודלו ורב טובו וזהו עיקר האמונה שבשבילה נברא האדם פעם קודמת^א למדנו קטע מרבי לוי'ק, אבא של הרבי, ועכשיו נלמד את ההערה השניה שלו על אגרת זו, העוסקת במושגים "החיים והטוב והענג".

מקור שלשת הדברים האלה הוא "האין

שהיא חכמתו יתברך... והוא העדן שלמעלה מעוה"ב". במושגי הקבלה, עוה"ב הוא אבא, בינה, והעדן הוא חכמה. עדן גם לשון ענג, להתעדן (כמו בזמירות – "ועדנו מעדני"), וגם לשון עדינות – אידיעלקייט, אויס איידלען זיך – כשממשיכים את העדן לעולם שלנו (הז"ת, ששת-שבעת ימי בראשית) מעדנים את המדות. האדם נברא בעולם הזה לשם עדינות המדות^ב. בכל אופן, עדן כאן הוא מושג חשוב מאד – האין של החכמה.

הוא מזהה כאן בין שלשה מושגים, לפי הסדר: אין חכמה עדן. **אין חכמה עדן** העולים ג"פ (ממוצע) **אלהים** – "בראשית ברא **אלהים**" מאין ליש. בתוך החכמה עצמה יש לומר שאין-חכמה-עדן היינו הג"ר דחכמה – אין היינו הכתר דחכמה, בחינת "והחכמה מאין גו"^ג; חכמה היינו החכמה שבחכמה, כפשוטו; עדן, לשון תענוג, היינו הבינה שבחכמה ("הבן בחכמה", אמא עילאה הכלולה באבא עילאה), וכפי שיתבאר לקמן שתענוג הוא בחינת בינה.

לחזור לשרש בני חיי ומזוני באין

שוב, רבי לוי'ק מתמקד על "החיים והטוב

ב זמר "שמרו שבתותי" ליום שבת.
ג ראה בחוברת "עדן המדות" (וש"נ).
ד איוב כח, יב.

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. כ"ו אדר תש"פ – הקלטה טלפונית.
א שיעור כ"ב אדר – נדפס לעיל.

והעונג:

הג' לשונות. חיים טוב עונג. י"ל לגד הג' דברים חיי בני ומזוני.

קצת פלא: קודם אמר אדמו"ר הזקן שאדם לא צריך כלל לרצות בשלשת אלה – היה משמע שהוא מבטל את כל זיקת הנפש לחיי בני ומזוני – אבל כאן אומר שצריך להתבונן באין שהוא המקור שלהם, השרש הרוחני. כלומר, בני, חיי ומזוני הם לא דברים שליליים בעצם, אלא שאם אדם שוקע בגשמיות שלהם הוא מתנתק מהמקור ואז מרגיש בחייו רע, יסורים ויסורין (כמו שהסברנו פעם קודמת) – שזה ודאי לא טוב. מודגש כאן ששלשת הדברים האלה מצד עצמם אינם בלתי-רצויים. הוא אומר שחיים-טוב-עונג הם כנגד שלשת הדברים ש"לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא"^ה – מאמר חז"ל שגם מדגיש ששרש הדברים האלה מה"מזלא", שרש מאד גבוה. הבעש"ט הסביר ש"אין מזל לישראל" – המזל בו הם תלויים הוא האין של הנשמה (הכתר שבחכמה כנ"ל, שמקבל מהכתר עצמו, על כל ג הרישין שבו), שמקבל מהאין האלקי של ה', "יוצר בראשית".

חיים – חיי

קעת הוא מסביר את ההקבלה בפרטות, לפי סדר חיי-בני-מזוני שכאן (שלא כסדר הרגיל בחז"ל, בני-חיי-מזוני):
חיי נמשך מחיים.

הראשון הוא הקבלה פשוטה: יש חיים רוחניים, אלקיים – בהמשך האגרת יחזור הרבה על הביטוי "חיים", "מקור החיים" ו"באור פני מלך חיים"^ו. "חיי" למטה – חיים

בראים וארוכים גם בעולם הזה – נמשכים מהחיים האלקיים.

טוב – בני

בני מטוב.

למה "בני" מ"טוב"? קודם כל, צריך שהבנים עצמם יהיו טובים – שכל בן יהיה בן טוב. כנראה אם אתה ממשיך את הבנים שלך מהטוב העליון, שגם יוצא משרש הנשמה שלך, ה"אין מזל לישראל", נולדים בנים הכי טובים. ידוע הרמז ש-**בנים** עולה ו"פ טוב (כל צירופי טוב). והנה, **בני** בגימטריא "**טוב מאד**" ("**טוב מאד**" בהכאת אותיות עולה **טוב** פעמים **טובה**, שם **אהוה** פעמים שם **אהוי**, **ב** עטרין דדעת, שרשי זו"ן, כנודע, שמיחדם נמשכים בני). הוא מסביר בפרט:

כי טוב הוא מדת היסוד. ובני נמשך מיסוד. כתוב "אמרו צדיק כי טוב"^ח – ה"צדיק יסוד עולם"^ט הוא "טוב". הפסוק ממשיך "כי פרי מעלליהם יאכלו" – "פרי מעלליהם" יכול להיות "מזוני", אבל פירות הם גם "בני", כמו "פרו ורבו", ו"יאכלו" היינו קבלת נחת מהילדים (הטובים).

כמובן, "והאדם ידע את חוה אשתו"^י על ידי אבר היסוד, יסוד הזכר ויסוד הנקבה, יסוד ז"א ויסוד נוקבא – יחוד האיש והאשה להוליד בנים נמשך מהיסוד (ששרשו בדעת, "ידע", כפי שמיד יסביר). השם יסוד גם אומר שזהו הדבר הכי יסודי בחיים – בנים. יסוד היסודות שלנו בעולם הזה הוא להוליד בנים, להמשיך את דורות, להרבות את הצלם והדמות^{יב}.
גם טוב הוא דעת. כמ"ש גם בלא דעת נפש

ח ישעיה ג, י.

ט משלי י, כה.

י בראשית א, כח.

יא שם ד, א.

יב ראה יבמות סג, ב; טור אה"ע בתחילתו; שו"ע שם.

ה מו"ק כח, א; זהר ח"א קפא, א; ח"ב ו, א; תקו"ז תקון י (כה, ב).

ו בעש"ט עה"ת לך כו.

ז משלי טז, טו.

לא טוב. טו"ב גי' שם אהו"ה שבדעת.

קישוי אלא לדעת.

דעת במוחין היא מדת ההתקשרות וההתחברות, ובמדות ההתקשרות וההתחברות עם בן/בת הזוג הן על ידי היסוד, הברית. ברית היא התקשרות – כריתת ברית (כריתת ברית רומזת גם לשרש האמתי של ההתקשרות בכתר – "במקום שמונים את הכתר לא מונים את הדעת ובמקום שמונים את הדעת לא מונים את הכתר"י כי הדעת במודע משקפת את הכתר העל-מודע).

הוא מביא פסוק מפורש שהדעת היא טוב – גם בלא דעת נפש לא טוב"י ועם דעת הנפש היא טוב. יש רמז מפורסם^ט ויפה ש-נפש באתב"ש היינו טוב (לפי הסדר) – הדעת פועלת שהנפש תעשה טוב. דעת היא התקשרות, ולפי הרמז ההתקשרות היא בין האותיות כסדרן לבין השתקפותן מהצד השני של האלף-בית, אתב"ש, היינו בין האור-ישר, בחינת זכר, והאור-חוזר, בחינת נקבה (בקבלה, זיווג זו"נ הוא סוד הכאת אור ישר ואור חוזר, סוד חילוף אתב"ש, הנפעל על ידי הדעת).

הוא מוסיף עוד קשר מפורש בקבלה בין טוב לדעת: השם של הדעת הוא שם ה-טוב, אהוה, המחבר "את השמים ואת הארץ"^ט (בפסוק "בראשית", קשור ל"אמונה אמיתית ביוצר בראשית") – כמו איש ואשה, גשמיות ורוחניות. כתוב גם "אמר לדבק טוב"^י – טוב היינו דבקות, "והאדם ידע את חוה אשתו", "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"^י, קשור גם ליסוד וגם לדעת.

והכל א' כי יסוד שרשו בדעת. כמא' אין

כמו בכוונת הלולב^ט: הלולב כנגד היסוד, שלשת ההדסים כנגד חג"ת, שתי הערבות נו"ה והאתרוג שלוקחים ביד שמאל הוא המלכות, הנוקבא, ששרשה בעטרת היסוד. מברכים על הלולב-היסוד, שהכי גבוה – למה הכי גבוה? כי היסוד עולה לדעת וממנה ממשיך את טפת הזרע. ורמז מפורש: ממוצע המלים יסוד-דעת הוא זרע. כלומר, הזרע נמשך ומתגלה כאשר היסוד עולה לדעת. הוא מביא את מאמר חז"ל שכדי שיהיה חיבור בין הזו"נ צריך קישוי באבר הברית, ביסוד, ו"אין קישוי אלא לדעת"^י – היסוד עולה לדעת והדעת יורדת למטה, פועלת את הקישוי ומאפשרת את הזיווג. אם כן, עד כאן הוא הסביר לנו ש"טוב" הוא "בני", ברכת הבנים.

עונג – מזוני

דבר אחרון:

מזוני מעונג.

סתם עונג הוא כמו עונג שבת, שעל פי פשט היינו אכילת שבת – ה"מזוני", המזון, בסופו מברכים על העונג ברכת המזון. הוא לא מאריך להסביר כי פשוט לו שסתם עונג היינו אכילה ושתייה. האדם מבלה את רוב חייו ביציאה לשוק להתפרנס – "יצא אדם לפעלו ולעבדתו עדי ערב"^{כא} – כדי ש'יהיה מה לשים על השלחן, כמו שאומרים, להביא הביתה משכורת. כל מאמצי האדם הם על פי פשט עבור "מזוני" – התענוג בחיים.

חיי-מזוני-בני – חכמה-בינה-דעת

קעת מסדר אותם לפי סדר חב"ד שהסביר

זה עתה:

יט פ"ח שער הלולב פ"ג.

כ יבמות נג, ב.

כא תהלים קד, כג.

יג ראה ע"ח שכ"ג פ"ה (מ"ק).

יד משלי יט, ב.

טו תנחומא קרח יב.

טז בראשית א, א.

יז ישעיה מא, יז.

יח בראשית ב, כד.

טובך אשר צפנת ליראיך^{לג}, שרש היראה בצפון. המדות אינן צפונות לגמרי, ומה שצפון בצפון הוא שרש הגבורה בבינה. זהו רמז אחד לקשר ה"מזוני" והבינה.

הוא ממשיך להסביר לגבי עונג ובינה: הנה עונג הוא בבינה כידוע במ"ש ועבד הלוי הוא דא עתיקא. ועיין בתו"א ובתו"ח בדרושי לך לך ע"ש.

לוי בקו שמאל, "לארמא קלא"^{לד}, קו ההעלאה – קו ימין הוא קו ההמשכה וקו שמאל הוא עבודת ההעלאה, עבודת הלויים לעומת עבודת הכהנים – ו"עבד הלוי הוא"^{לה} היינו עבודת הנסתר, הצפון, "הוא". הרבה פעמים "הוא" הוא גם כתר^{לו}, וכאן היינו גילוי עתיקא דווקא בבינה – העונג, האושר. הרבה פעמים כותבים שהעונג נקרא אושר, שמתגלה במקום העושר. זו אחת הדוגמאות העיקריות שה-א היא הפנימיות-הנשמה של ה-ע^{לז}.

צירוף הנצח

לפי ההקבלה לחב"ד, הסדר בתניא – חיים-טוב-ענג – הוא חכמה-דעת-בינה, צירוף יוה, הצירוף של הנצח^{לז}.

מכל ספירות הלב הנצח הכי הולך יחד עם חיים, שתכליתם חיים נצחיים, כמו שהרבי מדגיש תמיד^{לז}. שרש הנצח בחיים הוא שרש קו ימין בחכמה – יש משהו בנצח שיותר חכמה אפילו מחסד, כמו שבקו שמאל יש משהו בהוד שיותר בינה אפילו מגבורה. אף על פי שכתוב "אני בינה לי גבורה", כנ"ל,

לג תהלים לא, כ.

לד זחר ח"ג לט, א-ב.

לה במדבר יח, כג. וראה בלקו"ת קרח נה, ב.

לו ראה זחר ח"ג נקעח, ב; מאו"א מערכת אות ה' ערך "הוא".

לז ראה בראשית רבה כ, יב. ראה סדרת שיעורים מא' אייר ע"ג.

לח ראה זחר ח"ג (רע"מ) יז, א. ובכ"מ.

לט ראה התוועדות י"ג מנ"א תש"נ, ובכ"ד.

כי הג' דברים חיי מזוני בני הם מחב"ד. חיי מחכ' והחכ' תח' מזוני מבינה שלחן בצפון, בני מדעת.

לא אמר בפירוש קודם ש"חיי" הם חכמה, אבל פשוט – "ימותו ולא בחכמה"^{לב}, "החכמה תחיה"^{לג} – "מזוני" הם בינה ו"בני" הם דעת, כפי שהסביר. רק "מזוני" מבינה צריך להסביר עוד, לכן אומר "שלחן בצפון"^{לד}:

במדות הלב, שבדרך כלל מקבילין אליהן, ה"שלחן בצפון" הוא הגבורה, ה"מנורה בדרום" היא החסד ומזבח הקטרת – הקישור, "בחד קטירא אתקטנא"^{לה} – הוא התפארת. בשלש מצוות האשה^{לו} – נר (המנורה), חלה (כשרות המאכלים, שלחן), טהרת המשפחה, כנגד מנורה-שלחן-מזבח^{לז} – מזבח הקטרת (התפארת), אך "בריא התיכין"^{לז} עולה לדעת ואפילו לכתר) הוא ה"בני" (טהרת המשפחה), מאד מתאים כאן. אם כן, הנרות – אף שבהדלקתם האשה מתפללת על בנים^{לט} – הם "אור החיים". "שלחן בצפון" הוא "מזוני", כמאמר חז"ל "הרוצה להעשיר יצפין"^{לז} – האדם יוצא לעבוד עבור "מזוני", עושר. לכן בתמורות "תמורת עושר עוני"^{לא} בצפון, בגבורה. על בינה כתוב "אני בינה לי גבורה"^{לב} – היא שרש הגבורה, ובהקבלה לחב"ד "שלחן בצפון" היינו בינה, "מה רב

כב איוב ד, כא.

כג קהלת ז, יב.

כד יומא לג, ב; מנחות פו, ב. ובכ"מ.

כה ראה זחר ח"ג רפח, א; רצב, א.

כו ראה שבת פ"ב מ"ו.

כז ראה שכינה ביניהם פ"ו הערה ז.

כח שמות כו, כח; לו, לג. זחר ח"ג קפו א-ב.

כט ראה שבת כג, ב בפירוש רבינו בחיי לשמות יט, ג.

ל ב"ב כה, ב.

לא ספר יצירה פ"ד מ"ג.

לב משלי ח, יד.

נגד מזוני ממילא נכלל בו ההיפך דשאר יסורין.
ורמז: בהמשך האגרת מביא אדמו"ר הזקן את הפסוק "עז וחדוה במקמו"^א – **חדוה** בהכאת אותיות (**ח** פעמים **ד** פעמים **ו** פעמים) **ה** עולה **מזוני שארי יסורין**, לרמזו שתיקון החסרון במזוני והכח להפוך את שארי יסורין לעונג הם **חדוה** ("חדות הוי' היא מעזכם"^ב), עבודת ראש השנה^ג שבו שלשה ספרים נפתחים^ד ו"כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וכו'"^ה!

יסורים ויסורין מה"ג שבדעת

בהערה הקודמת רבי לוי'ק נתן הסבר אחד להבדל בין "סורים" ו"יסורין". כעת יסביר באופן אחר:

[ודקדוק הלשון מה שלפעמים נקט יסורים ולפעמים יסורין. ובס"ה נקט ה"פ יסורים ויסורין. הוא כי יסורים בכלל הם מהה"ג.

סך הכל, בכל האגרת, מזכיר יסורים ויסורין (שהם ההיפך מעונג) חמש פעמים – פרט שלא הזכיר בקטע הקודם – כי יסורים באים מ-ה גבורות. יש בדעת ה חסדים ו-ה גבורות. כל הדברים שמורגשים לאדם כטוב הם מהחסדים וכל מה שנדמה כיסורים מהגבורות – הכל בדעת (תרין עטרין שבדעת), האופן בוא אתה יודע-מרגיש את הדברים. בעצם הכל טוב – שם הדעת הוא שם ה-**טוב (אהוה)**, כנ"ל – אבל מה שבא מעטרא דחסדים מורגש בפשטות כטוב, טוב הנראה והנגלה, ומה שבא מעטרא דגבורות מורגש היפך-הטוב, הגם שבאמת אם תאמין ותתבונן ותעמיק, תראה שגם הוא טוב, ואדרבא, הכי טוב. לכן לעתיד לבוא "הכהנים

שהרי עצם הבינה "עד הוד אתפשטת"^מ – כך בקו ימין עצם החכמה מתפשט עד נצח, חיים נצחיים (בכל קו תקף הכלל של "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"). הדבר לכך שמיד יסביר ששלשת הדברים נכללים בחכמה.

התכללות הכל בחכמה

כעת הוא יסביר שכל שלשת הדברים נכללים בחכמה. למה? זו נקודת האגרת כאן – שהאמונה בה צריך להתבונן ("אמונה אמיתית ביוצר בראשית") היא ש"האין שהוא חכמתו יתברך היא מקור החיים והטוב והעונג", הכל כאן האין-החכמה:

וכולם נכללים בחכ' יו"ד שבשם. י' חכמה עצמה. ו' דעת. ד' בינה. הכלולים ב' דחכ'.

חלק המילוי של ה-י – שגם שוה י (סוד "תוכו כברו") – מחלק את ה-י המקורית ל-ו ו-ד, כשהאותיות י-ו-ד גופא הן כנגד חב"ד, הכל כלול בחכמה. ה-י המקורית היא החכמה-החיים, ה-ו היא הטוב שבדעת (ואכן הדעת היא "מפתחא דכליל שית", וכרמזו בגימטריא **שדעת** עולה **ו** פעמים **דעה**, כנודע) וה-ד היא הענג שבבינה (בחינת המקבל-הנוקבא "**דלית** לה מגרמה כלום"). אם כן, כולם – חיים-טוב-ענג לפי הסדר (צירוף הנצח, סוף התפשטות החכמה, כנ"ל) – כלולים ב-**יוד** של החכמה.

תיקון שארי יסורין

גם בעונג נכלל היפך דשאר יסורין קודם אדמו"ר הזקן כתב שמי שמתבונן שהכל מתהווה מאין בכל רגע ורגע ממש, "האיך יעלה על דעתו כי רע לו או שום יסורים מבני חיי ומזוני או שארי יסורין בעולם". רבי לויק מסביר ש"שארי יסורין" מצטרף ל"מזוני" בפרט ("מזוני או שארי יסורין"), ומכיון שעונג הוא

מא דהי"א טז, כז.

מב נחמיה ח, י.

מג שם פסוק ב.

מד ר"ה טז, ב.

מה ביצה טז, א.

מ ע"פ הקדמת תקו"ז א, א. ראה ע"ח ש"ט פ"ח ובכ"ד.

להסביר את הקבלת חמש פעמים יסורים-
יסורין לחמש גבורות:

הנחלקות לב' בחי' ב' גבורות מכוסים. וג'
מגולים. וכידוע בפירוש בן ב"ג ב"ג כו]. זהו ב"פ
יסורים במ' וג"פ יסורין בנ'.

ה הגבורות (כמו ה החסדים) מתפשטות
מעטרא דגבורות שבדעת למדות מחד עד הוד.
החסדים והגבורות שבחד גבורה מכוסים,
ובתפארת מסתיים יסוד אמא ואז החסדים
והגבורות שבתפארת-נצח-הוד מגולים. כל
היסורים מ-ה גבורות, ופעמים "יסורים" כנגד
חסד וגבורה (הגבורה דחסד והגבורה דגבורה),
המכוסים, ושלש פעמים "יסורין" כנגד תפארת-
נצח-הוד, המגולים. כנראה מפרש כך כי ם
סתומה רומזת לגבורות המכוסות (סתומות)
ביסוד אמא וה-ן רומזת להמשכה למטה,
לגבורות שיוצאות מיסוד אמא בשני השלישים
התחתונים של תפארת אמא ובכל הנצח וההוד.
כך מוסבר סוד השם "בן בג בג" - ב
חסדים ו-ג גבורות מכוסים ואחר כך ג חסדים
ו-ג גבורות מגולים. "בן בג בג" אומר בסוף
פרק ה (בג) דאבות "הפוך בה והפוך בה
דכולא בה וכו'" - עלינו להפוך בדברי תורה
מחסדים לגבורות ומגבורות לחסדים (מהלל
לשמאי ומשמאי להלל) ואז מתגלה כללות
הכל בתורתנו הקדושה.

הוא מוסיף:

גם עיקר הגבורות הקשות הוא מ"ן
דמנצפ"ך כידוע. זהו יסורים במ' סתומה ויסורין
בנ' פשוטה].

ה הגבורות הן סוד מנצפ"ך, אך מפורש
בכתבי האריז"ל^ט שהגבורות הקשות מה-ם
וה-ן (ומ-ץ ו-ך גבורות יותר רכות וממותקות)
- לכן כל היסורים והיסורין מה-ם וה-ן.

הלוים^מ - הלוים, שמצד הגבורה, יעלו
למעלה מהכהנים, שמצד החסד^מ.

יצחק – טוב בלתי מושג

מהי גבורה? זהו אולי עיקר הווארט כאן
במדות, בפנימיות:

[והוא מפני כי מקור החיים והטוב והענג
אינו מושג. חיי"ם טו"ב ענ"ג ג' יצחק. והיינו מפני
שאינו מושג נעשה מזה בחי' יצחק. גבורות. אך
באמת הוא יצחק מלשון צחוק ותענוג].

שלשת הדברים שנראים לאדם כטוב
הנראה והנגלה - בריאות, ילדים ופרנסה
- באים ממקור שאינו מושג לנו בשכל, כי
המקור הוא אין ואין הוא בלתי-מושג.

הוא עושה כאן גימטריא יפה - **חיים טוב
ענג** (בלי ו, על פי דקדוק, אח"כ יחשב גם כפי
הכתיב בתניא) עולה **יצחק**, שמצד הגבורה.
משהו מאד יסודי לגבי יצחק - קודם כל, הוא
אינו מושג. כנראה שכל היצחקים לא מושגים
ושרשם באין. מה שלא מושג הופך להיות
יצחק, גבורות, אך באמת הוא לשון צחוק
ותענוג - אצלו עיקר התענוג (מצד הבינה,
השמאל). הוא לא מביא בפירוש, אבל כנראה
עיקר היסורים הוא פחד, כמו פחד מהמגפה,
והפחד שלו הופך לצחוק - "פחד יצחק"^{מח}.

נוסיף רמז שטרם אמרנו על **הקורונה** - 367
שוה **טוב נראה ונגלה** (בדרך כלל אומרים "טוב
הנראה והנגלה", אך אפשר בלי ה-ההין). במקום
לפחד ממנו צריך רק להתבונן שהוא הכי טוב,
ואז הופך להיות הכי טוב גם בטוב נראה ונגלה.

"יסורים" ו"יסורין"

אחרי המאמר המוסגר הוא ממשיך

מו יחזקאל מד, טו.

מז ראה בלקו"ת קרח נד, ב. ובכ"מ.

מח בראשית לא, מב. וראה לב לדעת מאמר "פרק בעבודת
ה'" ביאור ח.

לפי פשט, הכי מובן שהכל כלול בטוב (דעת) – כל מה שקורה לך ולנו בחיים הוא טוב, הכי טוב. הוא גם יכול היה לומר שהכל נכלל בספירת היסוד, שהסביר שהיא טוב: החיים ביסוד היינו "אין קישוי אלא לדעת" – אבר חי. יסוד כל תורת הבעש"ט³³, שצריך לעבוד את ה' בחיות. חיים הם גם שם נרדף לעונג בחסידות (לא מביא כאן), כפי שמפרשים³⁴ כי עמך מקור חיים³⁵ – "מקור כל התענוגים". שוב, היסוד הוא "אבר חי", הוא טוב – "אמרו צדיק כי טוב", והוא שם ה-טוב לחבר "את השמים ואת הארץ" – והוא נקרא גם אבר התענוג, כל התענוג מתגלה ביסוד.

אם כן, חיים-טוב-ענג הם כולם הצדיק – ה"צדיק יסוד עולם" שצריכים להיות מקושרים אליו, וממילא ההתקשרות מחזקת את האמונה האמיתית ביוצר בראשית, ממתיקה את כל הדינים שיש בחיים והופכת אותם לטוב הנראה והנגלה.

נב כש"ט (קה"ת) אות טז.

נג ראה לקו"ת בשלח א, א ובכ"מ.

נד תהלים לו, י.

"הוי' הוא האלהים"

מסיים בעוד רמז:

עונג ג' הוי' הוי' האלקי"ם. והוא בבינה שבה הוא הוי' בנקודות שם אלקים, וכידוע. **עונג מלא** (כמו שכתוב כאן בתניא) עולה **"הוי' הוא האלהים"**. יחוד "הוי' הוא האלהים" הוא בבינה, בה כתיב שם הוי' וקרי (לפי הניקוד) שם אלקים. בחכמה, בעדן, יש רק שם הוי' – "הוי' בחכמה", אבל חיבור "הוי' הוא האלהים" רומז גם ל"הוא" (לשון נסתר) של "ועבד הלוי הוא" בבינה, "הנסתרת להוי' אלהינו"³⁶. **העונג** הוא בגילוי, ביחוד והחיבור, של **"הוי' הוא האלהים"**, שבעצם כולל שלשה שמות – **הוי' אהיה אלהים** – המכוונים כנגד חב"ד, אבל הכל כלול כאן בעונג של הבינה.

התכללות הכל בחב"ד וביסוד

לסיכום, הוא אמר שחיים-טוב-ענג הם חכמה-דעת-בינה. אחר כך אמר שהכל נכלל בחיים (חכמה) ובסוף שהכל כלול בעונג (בינה).

נ משלי ג, יט.

נא דברים כט, כח.

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- אין-חכמה-עדן הם כתר-חכמה-בינה שבחכמה.
- אין לחפץ בבני, חיי ומזוני בגשמיות (והדבר עלול לגרום לתחושת רע ויסורים), אך יש להתקשר לשרשם הרוחני – ה"אין מזל לישראל" ממנו הם נמשכים.
- בנים טובים נמשכים מהטוב העליון – שרש הנשמה.
- יסוד היסודות של חיינו הוא הולדת בנים (בכח מדת היסוד).
- חיים, טוב ועונג נכללים בחכמה – האין האלקי שלמעלה מהשבירה.
- חדוה משלימה חסרון במזוני וממתיקה שארי יסורין (תמיד, ובפרט בראש השנה).
- בדעת הכל טוב, אך מצד החסדים מורגש טוב ומצד הגבורות מורגש היפך-הטוב.
- על ידי ההתקשרות ל"צדיק יסוד עולם" מתחזקת האמונה האמיתית ביוצר בראשית וכל הדינים בחיים הופכים לטוב הנראה והנגלה – חיים, טוב וענג.

לפסוק "שְׁקִדְתִּי וְאַהֲיָה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גֵּג" - המלצת הרב לנגנו בימי בידוד אלה | 34

גֵּג — עַל — דָּד — בּו — פּוֹר — ז — כָּ — יָה — — אָה — וְ — תִי — דָּ — ק — שְׁ

כָּ — גֵּג — עַל — דָּד — בּו — פּוֹר — ז — כָּ — יָה — — אָה — וְ — תִי — דָּ — ק — שְׁ

גֵּג — עַל — דָּד — בּו — פּוֹר — ז — כָּ — יָה — — אָה — וְ — תִי — דָּ — ק — שְׁ

להאזנה:

https://soundcloud.com/rabbi_yitzchak_ginsburgh/shakadti

עולה בניסן

קרבן העולה העולה כליל על המזבח שייך לתכונת הבטול בנפש, שאיפה למעלה להתכלל בה'. קרבן החטאת שייך לתכונת השפלות בנפש, האדם מכיר במצבו השפל ומתוך כך פונה אל ה' ומשווע לכפרה. במעגל השנה, החטאת שייכת לחודש תשרי בו עסוקים בתשובה על החטאים, והעולה שייכת לניסן בו הכל מתחדש, "מי זאת עולה".

הממד הפנימי

אשרי המלך החוטא

"אשר נשיא יחטא". מפרש רש"י "אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה". ובזוהר דרשו "אשר נשיא יחטא", ודאי שיחטא. אם המלך נכנס לעובי הקורה, יזם ומוליק, אי אפשר שלא יטעה במשהו. מי שלא עושה לא טועה, אבל אשרי הדור שהמלך שלו עושה ומוביל, יזם ומחדש, וגם אם הוא עלול לטעות הרי הוא יודע לעשות תשובה.

שלושה כתרם עמי שצח

הקריאה והדבור

אור החיים ויקרא

סנה, סיני ואהל מועד

דרחימותא", עבודת הכהנים ברעותא דלבא' – ההופכת וזונוות לזכויות¹). קריאה של חבה קודם לדבור שייכת בעצם להמתקה (עד שכל החומש נקרא "ויקרא" על שם הקריאה, וכאן מובאים דברי התו"כ), ובלי הופעה מפורשת שלה בשלבי ההכנה וההבדלה הם היו מתמעטים ממנה.

במספרים יש כאן סדרה עולה – מ-**סנה** ל-**סיני** (מאותו שרש) יש עליה של י-ה ומ-**סיני** ל-**אהל מועד** עליה של י-ה-ו-ה (כך שבסיס הסדרה הוא **וה**), בסוד "בטחו בהוי" עדי עד כי ביה **הוי'** צור עולמים².

"וידבר הוי'" – מקריאה לדבור בסוד הוי'

מדברי האוה"ח עולה שעוד לפני קריאת החבה הקודמת לדבור ישנה קריאה למשה להכנס לאהל מועד (או לעלות להר סיני) – הקריאה הראשונה, המתייחסת לריחוק או לחשש של משה מלהתקרב, היא בבחינת הכנעה; הקריאה המחבבת את משה בפרט היא בבחינת הבדלה; והדבור עצמו הוא בבחינת המתקה.

כשמדייקים, יש בדברי האוה"ח גם שלב-בינים נוסף – מהסנה לומדים לשאר הקריאות הקודמות לדבור כי אופן הקריאה הוא "משה משה". ארבעת השלבים מכוונים כנגד אותיות

בתורת כהנים בריש פרשתנו איתא שבשלשה מקומות מפורש שה' "הקדים קריאה לדבור" – בסנה, בסיני ובאהל מועד – ומהם לומדים שלכל דיבורי ה' למשה קדמה קריאה. בתו"כ מוסברת הצריכותא בשלשת המקומות, ובעל אור החיים מוסיף ומבאר³ שאלמלא נכתב בפירוש אודות הקריאה שקדמה לדיבור בסנה ובסיני היינו מבינים שהמלים "מאהל מועד" (בפסוק "ויקרא") מלמדות על קריאה דווקא במקום בו "קבע ה' שכונתו עם ישראל" וממעטות את ההתגלויות הקודמות (בסנה ובסיני).

בפנימיות, שלשת המקומות הם בסוד הכנעה-הבדלה-המתקה: התגלות הסנה היתה כשעם ישראל היה בשעבוד, ה' התגלה מתוך הקוצים משום "עמו אנכי בצרה"⁴ וגם משה חש שאינו ראוי לגאול את ישראל; בסיני רומם ה' את ישראל מעל טבע העולמות והבדילנו מהאומות כולם באמירת "אנכי הוי' אלהיך"; קביעת השכינה והדיבור עם ישראל באהל מועד וגילוי פרטי עבודת ה' – החל מעבודת הקרבנות, קירוב כל החושים להשי"ת⁵ – הם ההמתקה בה מתקיים "ושכנתי בתוכם"⁶ (תוך כפרת ותיקון חטא העגל, כהדגשת האוה"ח כאן, על ידי תשובה מאהבה – "פולחנא

נערך מרשימת הרב ע"י איתאיל גלעדי. אור לכ"ב אדר תש"פ.

א אחרי אריכות הפלפול בדברי הרא"מ ודחייתם – עיי"ש.

ב תהלים צא, טו. שמות רבה א, ה.

ג שמות כ, ב.

ד ראה ד"ה "באתי לגני" תש"י פ"ב וש"נ.

ה שמות כה, ח.

1 ראה זהר ח"ב נה, ב; ח"ג רסז, א.

2 ראה זהר ח"ג לט, א; פת, ב; קעז, ב. לקו"ת צו ט, ד; ואתחנן ח, ב.

ח יומא פו, ב.

ט ישעיה כו, ד.

י שמות ג, ד.

שם הוי' ב"ה מלמטה למעלה:

הקריאה להכנס כנגד המלכות (ה תתאה) – "זה השער להוי' צדיקים יבאו בו"^א.

קריאת החבה שקדמה לדבור (הפועלת אצל משה את עבודת "הכון לקראת אלהיך ישראל"^ב) כנגד מדות הלב (ו) בהן מורגשת החבה. מתאימה לכך הדגשת האוה"ח שהקריאה הזו הגיעה אל משה ב"קול גדול" – התגברות רגש הלב. הוא מפרש עוד שהקריאה הזו למשה דווקא – ולא לאהרן ובניו או לזקנים – מגלה שהוא ה"חביב לפני המקום", גילוי חבת הלב.

קריאת "משה משה" המיוחדת שייכת לבניה (ה עילאה) – "משה זכה לבניה"^ג. גם הכח של "לא פסיק טעמא בגווי'הו"^ד – חבור שרשו למעלה לנשמתו שבגופו^ה וחבור משה ל"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"^ו – שייך לאמא (שרש ה"גרמוהי", הגוף המזוכך) המכיל את הנשמה בלי להסתיר על שרשה) ול-ה עילאה (ההתפשטות בסוד צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות").

עצם הדבור שייך לחכמה (י) – "אורייתא מחכמה נפקת"^ז ו"אורייתא וקוב"ה כולא חד"^ח. כפי שמדגיש האוה"ח, שם הוי' נזכר בפסוק דווקא בדבור – "וידבר הוי'" – בסוד "הוי' בחכמה"^ט. עוד מדגיש האוה"ח שהדבור לא יצא מאהל מועד – לא יצא מתחום האצילות (י) לבי"ע (הוה), בניגוד לקריאה אותה שמע משה מבחוץ (בעולמות התחתונים) – וגם שם היה מיועד "אליו", אל משה לבדו (ולא אל הכהנים המשמשים שם), שנשמתו היא בחינת אצילות שבאצילות ("אליו" עולה בטול – פנימיות החכמה השורה באצילות – והוא סוד יחוד השמות הוי' אהיה, או"א עילאין, פרצופי החכמה שבאצילות, שיחוד מילואיהם קפד-קסא עולה משה"^י). אכן, כדי שיקבלו כל ישראל הארה מאצילות^{יא}, מסר משה רבינו את הדברים מאהל מועד לישראל שבחוץ במדויק ובשלמות^{יב}.

ורמז למבנה ה'מרובע' שכאן: כל הפסוק – "ויקרא אל משה וידבר הוי' אליו מאהל מועד לאמר" עולה אצילות-בריא-יצירה-עשיה!

יח זהר ח"ב קכא, א.

יט ראה זהר ח"א כד, א; ח"ב ס, א; תקו"ז תקון ו בתחלתו. ובכ"מ.

כ משלי ג, יט.

כא ראה ע"ח של"ב פ"ו (מ"ת); שער הפסוקים שמות.

כב וראה בהקדמת קונטרס ההתפעלות שאדמו"ר הזקן מסר את נפשו כדי שלכל חסידיו – גם אלו שאינם נשמות דאצילות – יהיה טעם ביחודא עילאה.

כג וכפי שנשבע אדמו"ר האמצעי בסיום קונטרס ההתפעלות שלא 'שמר לעצמו' שום סודות אלא מסר את הכל.

יא תהלים קיח, כ.

יב עמוס ד, יב.

יג ראה ר"ה כא, ב; זח"ב קטו, א (ובנצוצי זהר שם).

יד ע"פ שמו"ר ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א. בכל הבא להלן ראה גם בשיעור אור ל-ז' אדר ע"ח.

טו ראה תו"א עו, ג; ד"ה "וספרתם לכם" תרס"ו ובכ"ד.

טז ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה בעמודיה שבעה ויקרא דקל"א. ובכ"מ בחסידות.

יז ראה תניא אגה"ק ד. תו"א יג, ב ובכ"ד.

חטא הדור במלך

"אשר נשיא יחטא" – "אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה" (רש"י). אפשר לפרש: אשרי הדור שהנשיא, המנהיג, אינו מאשים את אנשי הדור בחטאים אלא לוקח את האשמה על

עצמו, מודה כי חטא הדור תלוי בו ועושה בעצמו תשובה. רוחו של משיח עמ' קצז

הורדת תורה של מעלה לישראל

שפת אמת ויקרא

התורה שאחרי החטא – ממשה לישראל

תורת הבריאה^ט, ביחס אליה נכון לומר "תלת קשרין מתקשראן דא בדא, ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה".

במקביל, מסביר השפ"א, נמסרה לישראל עבודת הקרבנות כדי שיוכלו לשוב ולהתקרב לה' (התקרבות הנדרשת לאחר ששנפלו ממדרגת "אשרי תבחר"^א, מדרגתו של משה^ב). עולה, אם כן, שעבודת הקרבנות שייכת לקטנות מוחין (וכדברי הרמב"ם במורה נבוכים^ג), ו"כל הקרבנות בטלים לעתיד לבוא"^ד (עוד לפני "מצוות בטלות לעתיד לבוא"^ה בתחית המתים^ו).

ירידת משה וירידת כל נפש

בתורות הבאות מתייחס השפ"א לתהליך החיבור בין מעלה ומטה הנדרש גם בתוך משה עצמו ולעבודת תיקון תוצאת החטא בכל נפש פרטית (מעבר לתוצאת חטא העגל ביחס לכל ישראל) ואומר כי בשניהם מתחולל חיבור מיוחד בשבת:

בעוד שבהר סיני נכנס משה לענן לארבעים יום^ז, למטה "ולא יכל משה לבוא אל אהל

השפת אמת^ח מסביר כי בעקבות החטא בני ישראל לא היו ראויים לקבל את התורה השמימית שקבל משה בסיני (תורה שבבחינת א רבתי). לכן נאמרו (שוב) דברי התורה באהל מועד בקטנות – "ויקרא" ב-א זעירא (כ"מילתא זוטרותא" ביחס למשה^ב) – באופן מותאם "לאמר" אותם לבני ישראל. על ירידת משה לקטנות ישראל נאמר "משה נתנבא ב'זה" – עבור ישראל מקטין עצמו משה למדרגת "זה", הגימטריא של משה במספר קטן (סוד הקטנות).

כך יש לפרש גם את סוד "בראשית ברא אלהים"^ט – עבור משה זו תורה 'גדולה', ב-ב רבתי, אך עבור ישראל נדרשת הדרשה של ב מדרגות "ראשית" – בשביל התורה ("הוי" קנני ראשית דרכו"^ה) ובשביל ישראל ("קדש ישראל להוי' ראשית תבואתה"^ו), דהיינו תורה המותאמת לישראל. התורה בשרשה היא תורת האצילות, שכאשר ישראל אוחזים בה הרי "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד" ממשה^ח, והתורה המותאמת לישראל היא

המשך בעמ' 32

ובכ"מ.

ט ראה פרי ע"ח שער קריאת ס"ת פ"ה.

י זרה ח"ג עג, א.

יא תהלים סה, ה.

יב ראה תנחומא צו, ח.

יג ח"ג, פל"ב.

יד ראה ויקרא רבה ט, ז; כז, יב; תנחומא אמור יד.

טו נדה סא, ב.

טז הגהות יעב"ץ ראש השנה ל, א. וראה תניא, אגה"ק כו.

יז ראה שמות כד, יח.

נערך מרשימת הרב ע"ו איתאל גלעדי. אור לכ"ב אדר תש"פ.

א תרס"א.

ב ברכות לג, ב; תניא פמ"א.

ג רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

ד בראשית א, א.

ה משלי ח, כב.

ו ירמיה ב, ג.

ז מדרש (הובא בפרש"י ורמב"ן עה"פ. וראה ב"ר פ"א, ד;

ויק"ר פל"ו, ד).

ח ראה זרה ח"א כד, א; ח"ב ס, א; תקו"ז תקון ו בתחלתו.

תיקון החטאת

מעין גנים – נקודה חסידית בפרשת ויקרא

הנקודה השרשית היא בעצם הנפש, "נפש כי תחטא". בדרגה זו היחס בין האדם לה' צריך להיות בטול מוחלט, והחטאה מתחילה בפגם דק מן הדק. דרגה זו היא כנגד קוצו של י' בשם הוי', ספירת הכתר;

הכהנים בכלל הם מורי התורה^ב והכהן הגדול הוא המורה הראשי^ג שתפקידו ללמד את התורה בהשראה אלקית. תפקיד נוסף של הכהן הגדול הוא להיות במקדש, להתפלל על כל ישראל^ד ולברך את כולם. ובנפש: תחלת החטא היא בכהן הגדול שבי – איני מחובר מספיק לכלל, איני מתפלל על כולם מספיק, איני מברך אותם כראוי. דרגה זו היא כנגד אות י' בשם הוי', ספירת החכמה. פנימיות החכמה היא הבטול בכח הבטול יש השראה להוראה נכונה, וממנו נובעים הקשר האכפתי לכולם והיכולת לעורר רחמים רבים ולברך;

הרמה הבאה של הטעות היא בסנהדרין. בנפש: הסנהדרין היא מערכת השיפוט, לומר לעצמי ולאחרים מה נכון ומה מוטעה. דרגה זו היא כנגד אות ה' ראשונה בשם הוי', ספירת הבינה. לאחר הפגם בבטול במח החכמה, יש חסרון בשיפוט הנכון מצד מח הבינה (השכל האנליטי). שתי הדרגות, **הכהן המשיח ועוד כל עדת ישראל** (כנגד י-ה "הנסתרת להוי' אלהינו") = **חן פעמים הוי';**

פרשת קרבן חטאת מורכבת מכלל וארבעה פרטים. תחילה יש כותרת כללית "נִפְשׁ כִּי תִחַטָּא בְשִׁגָּגָה מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְעָשָׂה מֵאַחַת מִהֲנֶה"י, ולאחר מכן פירוט ארבעה חוטאים שונים: **א.** "אִם הִכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ יִחַטָּא לְאַשְׁמַת הָעֵם", כהן גדול שחטא שעליו להביא פר לחטאת (כאשר טעה בהוראה ועשה מעשה לפי הוראתו). **ב.** "וְאִם כָּל עַדְתִּי יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ", סנהדרין שטעו בהוראה ועשו רוב הקהל על פיהם, ועל הסנהדרין להביא פר חטאת ("פר העלם דבר של ציבור"). **ג.** "אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחַטָּא", כאשר המלך חוטא עליו להביא שעיר לחטאת. **ד.** "וְאִם נִפְשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְשִׁגָּגָה מֵעַם הָאֶרֶץ", זו חטאת יחיד של האדם הרגיל שעליו להביא כבשה או שעירה.

ארבע דרגות בנפש

מורנו הבעל שם טוב לימד שכל דבר בתורה נוגע לכל אדם בכל מקום ובכל זמן, ובהתאם לכך יש לפרש את המשמעות הפנימית של פרשת החטאת עבורנו. לכל אחד יש בנפש ניצוץ של כהן גדול, של סנהדרין ושל מלך, והוא גם יהודי פרטי – דבר הרמוז בפשט הפסוקים בכותרת הכללית "נפש כי תחטא", מכאן שהכל נמצא בנפש של כל אחד.

בכל חטא הנעשה בשגגה, יש תהליך נפשי המתחיל מהנקודה הכללית, ממשיך בכהן הגדול שבי, בסנהדרין שבי, המלך שבי, ועד האדם הפשוט. ארבע-חמש דרגות אלו מכוונות כנגד שם הוי' וקוצו של יו"ד:

ב "ובאת אל הכהנים הלויים" (דברים יז, ט). "ויראו משפטיך ליעקב" (דברים לג, י).

ג ראה ויקרא י', ח-יא "וידבר ה' אל אהרן... ולהורת את בני ישראל".

ד רש"י במדבר לה, לה "שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו". וראה שעשועים יום יום פרשת מסעי.

מתוך הקלטת שידור ל' אדר א' תשע"א (תרגום מאנגלית).

א ויקרא ד, ב.

ברמות האלה, הדבר מתבטא לבסוף בחטא הפרטי שלי. דרגה זו היא כנגד ה' אחרונה שבשם הוי', ספירת המלכות (הנקראת "אני"). כאן חוזר הכלל, "ואם נפש אחת תחטא", ומשתקף בנפש היחיד: בתיקון, על האדם לחוש שפלות ביחס לאחרים (שפלות היא פנימיות המלכות), וכלפי הקב"ה קיימת העבודה של 'בטול היש'.

ארבעה צדיקים וארבעה חטאים

את ארבעת החוטאים – כהן גדול, סנהדרין, נשיא-מלך והיהודי הפשוט – אפשר לזהות כארבע דמויות ממשיות של צדיקים:

הכהן הגדול הוא כמובן אהרן הכהן (שכל ממשיכיו ממלאים את מקומו), וממילא החטא הוא חטא העגל (אמנם היתה סיבה טובה מדוע אהרן עשה את העגל ובכל זאת הדבר נחשב עבורו לחטא). ורמז מובהק: **אם הכהן המשיח יחטא** = 2 פעמים **אהרן** (אהרן הכהן ואהרן הכהן הגדול שבכל דור אחריו. **אהרן** = 2 בחזקת 8, וממילא **אהרן אהרן** = 2 בחזקת 9).

הסנהדרין רומזים למשה רבינו^ה, "המופלא שבסנהדרין", שמעל שבעים הזקנים. משה שקול כנגד כל ישראל, וכן נאמר כאן "ואם כל עדת ישראל ישגו". "משה זכה לבניה"^ט, ומשה זכה לכך שיהיו תחתיו שבעים זקנים, מערכת היררכית שלמה של משפט. שרשו של משה הוא בחכמה, ומצד זה הוא מומחה ש"דן יחיד", אך יחסית זהו תהו ("מן המים [מי החכמה] **משתיחו** [אותיות **שמי תהו**]"), ולכן עליו לשמוע לעצת יתרו ולהתחבר בבינה (לחבר "אאלפך חכמה" ל"אאלפך בינה", בסוד "נצר חסד לאלפים", להיות המופלא שאינו לבדו אלא עם שבעים הזקנים). בסנהדרין לא נאמרה לשון חטא אלא

הרמה הבאה היא המלך. לכל אחד יש תפקיד הנהגה ביחס לאחרים וזו המלכות שלו. תפקיד הנהגה הוא לקבוע מה (ומי) לקרב ומה לרחק (מי בקואליציה ומי באופוזיציה), ואם טועים בכך זו סיבה לחטא. דרגה זו היא כנגד **ו** בשם הוי', זעיר-אנפין (כמו בהרבה מקומות בהם "מלכא" הוא ז"ל לעומת מלכות). על הנהגת המלך נאמר "זה ישפיל וזה ירים"^ה, הנהגה מעשית של "שמאל דוחה וימין מקרבת" (החלוקה של ימין ושמאל שייכת בעיקר לז"א). תפקיד עיקרי של המלך הוא יציאה למלחמה ולזה נצרך הרבה שיקול דעת, במיוחד במלחמת הרשות הנעשית להרחבת הגבולות או לכבוד המלך עצמו^ו – וטעות בשיקול הדעת נוגעת לכל ישראל! בנפש, מלחמות היינו מלחמת היצר (וכל השיטות למלחמת היצר ותיקון הנפש שייכות למוחין דז"א). במלך כתוב "אשר נשיא יחטא" – ראשי תבות **אני** – השגיאה העיקרית בשני השיפוטים של הנהגת המלך, מינויים ומלחמות (כולל המלחמה הפנימית), נובעת מ"אני" לא מתוקן, ישות, והתיקון הוא במדת השפלות (כך גם בתיקון הנפש, כל מיני שיטות מחטיאות וחוטאות בכך שבמקרה הגרוע מטפחים את האני, ובמקרה הפחות גרוע מתעלמים ממדת השפלות ועושים כל מיני 'קונצ'ים' שמחטיאים את המטרה);

הדרגה האחרונה חוזרת לאדם עצמו, "נפש אחת... מעם הארץ". עד כאן יש שלש רמות של אחריות על אחרים: להיות כהן גדול, ללמד תורה, להיות מעורב עם כולם ולהתפלל על כולם; להיות שופט, שיפוט נכון; להיות מלך, הנהגה מעשית. אם יש חטא, החטאה וטעות,

ה לשון הפסוק תהלים עה, ח.

ו סוטה מז, א.

ז מלחמת הרשות "היא המלחמה שנלחם עם שאר העמים כדי להרחיב גבול ישראל ולהרבות בגדולתו ושמעו", הלכות מלכים פ"ה ה"א.

ח **אהרן הכהן משה רבינו** = **אהבת ישראל** = **אהבה** פעמים **חכמה**.

ט ראה ר"ה כא, ב; זח"ב קטו, א (ובנצוצי זהר שם).

י שמות ב, י.

במשנה, "שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן"^ט: הכהן הגדול הוא כתר כהונה, משה רבינו (הסנהדרין) הוא כתר תורה, המלך הוא כתר מלכות (אם כן הסדר הוא, כהונה תורה מלכות ר"ת "ראשו **כתם** פז"), והמשיח הוא סוד כתר שם טוב שעולה על כולם.

כעת נחזור לכלל שקודם לארבעת הפרטים, "נפש כי תחטא". באמת, "נפש" זו היא המשיח, היהודי הפשוט שבסוף, "משיח נגיד"^כ. שמו של משיח קדם לעולם, אע"פ שבפועל הוא מופיע אחרון (ונמצא ש"הכהן המשיח", הפרט הראשון, נאצל מהכלל, המשיח, זהו הפרט הראשון מתוך הכלל שעדיין 'זוכר' את הכלל). בדרגה זו אין חטא, אלא התשובה שקדמה לעולם (וזהו שרש מציאות החטא באור אין סוף). ורמזים בזה: המבנה הוא **משיח אהרן משה דוד משיח** = 1331 = **משיח** במספר קדמי! ובלשון הפסוקים, **נפש, הכהן המשיח, כל עדת ישראל, נשיא, נפש אחת מעם הארץ**^{כא} = **דוד** פעמים **אהרן** (דהיינו 7 פעמים **אם הכהן המשיח יחטא**)! הכל נכלל בכהן ובמלך.

לסיכום:

"ישגו" (לעומת כל האחרים בהם נאמרה לשון חטא) – וכן אצל משה רבינו יש כמה טעויות. בפרט, בחטא המרגלים (החטא השני הכללי בתורה מלבד חטא העגל) יש רמז שמשה טעה^כ: ה' אמר למשה "שלח לך, לדעתך"^{כב}, משה לא ראה את החטא שעלול לצאת ושלח, ולבסוף "כל עדת ישראל" חטאו (בהשפעת עדת המרגלים, "עד מתי לעדה הרעה הזאת"^{כג}).

המלך הוא כמובן דוד המלך, והחטא הוא חטא דוד ובת שבע (אע"פ ש"כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה"^{כד}). והנה שתי הדרגות האחרונות (כנגד "ההגלות") **נשיא ועוד נפש אחת** = 1200 = **עגל מרגלים בת שבע**.

היהודי הפשוט "מעם הארץ" הוא מלך המשיח. על המשיח נאמר "הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח"^{כה}, הוא צומח מהארץ, "אמת מארץ תצמח"^{כז}, "מעם הארץ". כמובן, יש קשר הדוק בין דוד המלך למשיח ("דוד שמו"^{כח}), ובסוד **אדם** ר"ת **אדם דוד משיח**, כרמוז בפתיחת הפרשה והספר "אדם כי יקריב מכם" (שנדרש בחז"ל על אדם הראשון^{כט}), פסוק שרוב דרושי החסידות בפרשתנו נאמרו עליו. הרביעיה הזו מקבילה לארבעת הכתרים

קוצו של י	נפש	בטול מוחלט	משיח	תשובה קדמה לעולם
י	הכהן הגדול	בטול	אהרן הכהן	חטא העגל
ה	"כל עדת ישראל" סנהדרין	שיפוט	משה רבינו	חטא המרגלים
ו	מלך-נשיא	הנהגה נכונה	דוד המלך	חטא בת שבע
ה	"נפש אחת מעם הארץ"	שפלות ובטול היש	משיח	חטאי האנשים הפשוטים

יט אבות ד, יג.

כ דניאל ט, כה. **משיח נגיד** = **כהן** (שם קדוש) = **יהדות** = **יה** פעמים **טוב**. **משיח נגיד** ועוד **אהרן הכהן** = **לעיני כל ישראל** (20 בהשראה). כל המדרגות, **משיח נגיד אהרן הכהן משה רבינו דוד המלך מלך המשיח** = 44 ברבוע.

כא "זאם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ" – המלים "תחטא בשגגה" לכאורה אינן במקומן, וראה העמק דבר כאן.

יא בדומה לדברי הזוהר שיוסף הצדיק גרם לאחיו לחטוא במכירתו ולכן נענש עמהם.

יב במדבר יג, ב. רש"י שם.

יג במדבר יד, כז.

יד שבת נ, א.

טו זכריה ו, יב.

טז תהלים פה, יב.

יז איכה רבה א, נא.

יח בפירוש רש"י "מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל... אף אתם לא תקריבו מן הגזל".

המהפכה השלישית

אשה לומדת מעצמה

בשנים האחרונות, הרב גינזבורג מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית.

וכן כתב בספר עקדת יצחק¹, בפירוש פסוקי "אשת חיל": "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה". הוציאה מכלל הנשים הדברניות... וזה מה שפתחה פיה בחכמה ותורת גמילות חסדים לבד היא המרגלת על לשונה, כדת הנשים הצדקניות... ולא על זאת אמרו המלמד לבתו תורה כאלו מלמדה תיפלות" – דהיינו שאשה הידועה בכשרות אינה בכלל "מלמדה תיפלות". והדבר נוגע לשינוי המציאות בדורות האחרונים, כאשר הנשים עוסקות בחכמה ולימוד, כמו שיתבאר, וממילא הכלל שאומר הרמב"ם על "רוב הנשים" יכול להשתנות גם הוא.

ורמז: "אשה שלמדה תורה" (לשון הרמב"ם) ר"ת **אשת**, "אשת חיל מי ימצא" (כנ"ל) ו"אשת חיל עטרת בעלה" (והיא "אשה כשרה שעושה רצון בעלה", מתקנת את רצונו, שירצה שתלמד יותר ויותר תורה).

ההיתר ללמוד לעצמה

במשנה וברמב"ם מדובר על האב המלמד בתו תורה, ומשמע שכל הבעיה היא ללמד את האשה, אבל אין כל פגם שתלמד בעצמה! ובזה מובנים היטב דברי הרמב"ם, שפתח "אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש מפני שלא נצטוית" – דהיינו שזהו דבר טוב, ללא כל הסתייגות (אלא שהיא בגדר אינה מצווה) – וממשיך "ואף על פי

נחזור לדברי הרמב"ם והשו"ע "אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש, מפני שלא נצטוית, וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו, ואף על פי שיש לה שכר צו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן, אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו למדה תפלות..."².

הבדל בין הנשים

הרמב"ם מדייק "רוב הנשים אין דעתן מכוונת", ומשמע שאשה ש"דעתה מכוונת" אין מניעה ללמדה. ואמנם בגזרות חכמים בדרך כלל לא מחלקים אבל אין כאן איסור מוחלט שגזרו חכמים, אלא "ציוו חכמים" דהיינו הנהגה טובה, והנהגה זו מתייחסת להערכת מציאות מסוימת (אמנם יש פוסקים שכתבו שאין לחלק והאיסור הוא בכל הנשים³). אך לא נראים דבריהם). והדבר תלוי בפירושים השונים ב"תיפלות": אם זהו פגם בחכמה, אשה שידועה בחכמתה מותר ללמדה, ואם זהו פגם במעשים אזי אשה הידועה בצדקתה ובצניעותה מותר ללמדה⁴.

נערך ע"י יוסף פלאי, מאמר עשירי בסדרה.

א הלכות תלמוד תורה פ"א ה"ג.

ב משרת משה על הרמב"ם. וראה שו"ת ציצ אליעזר ח"ט סי' ג. ויותר מזה החמיר בספר יוואל משה, עיי"ש.

ג וראה חיד"א בטוב עין סי' ד שמתעם זה למדו את ברוריה.

ד פרשת חיי שרה שער כב. וכיוצא בזה בספר בינה לעתים דרוש א, בהקשר לבנות צלפחד.

נלמד שגם באשה אין פגם כשלומדת מעצמה, ואין פגם כשמלמדים אשה הידועה בכשרות. אדרבה, האשה היא במעלה יתירה מהעבד, כמו שמברכת "שלא עשני עבד", ומה שהותר בעבד כל שכן שהותר באשה.

ועוד, הרמב"ם כתב שעבד שרבו למדו תורה לא יצא לחרות, ואילו בהניח תפילין בפני רבו או קרא בתורה בבית הכנסת בפני רבו יצא לחרות (והמפרשים טרחו לבאר טעמו ומקורו של הרמב"ם), ופירש הב"ח "אף על גב דאסור ללמד תורה לעבד כמו לאשה אפ"ה נוהגים ללמדו תורה הילכך אין משם ראייה דשחררו רבו". הרי שיש כאן איסור ש"נהגו" לא להתחשב בו, דהיינו שכאן "מנהג עוקר הלכה"! ואולי יש ללמוד מכאן לנידון שלנו.

ההלכה באשה הלומדת בעצמה

וטעם החילוק בין ללמדה תורה ללומדת בעצמה, יש לומר: החשש שמוציאה לדברי הבאי ותיפלות שייך כשדנים על האשה מבלי לדעת בוודאות איך ומה היא, ואז יש חשש שהיא מ"רוב הנשים", אבל כאשר האשה עצמה רוצה ללמוד (או השואלת אם מותר לה ללמוד) הרי היא נאמנת על עצמה שכוונתה לטובה, כמו שנאמנת בכל איסורים שבתורה^א (אמנם זה אינו מוכרח כי יש לומר שאע"פ שרצונה לטובה יש חשש שתיכנס בה ערמומית שאינה טובה).

^א אומץ סי' לג (עיי"ש). וראה שו"ת שרידי אש ח"ב סי' נו). ולא כפירוש קרבן העדה שם.

^י לפי מסכת סופרים יד, טז. **מנהג עוקר הלכה = לב שליט על המח.** בדרך כלל "מח שליט על הלב" (שעולה אותו דבר כמובן), דהיינו שההלכה לפי המח קובעת את המנהג. אבל יש יוצא מן הכלל שהמנהג, מתוך "לב ישראל חי", עוקר הלכה — והיינו מפני שהמנהג משקף את פנימיות הלב השליט על המח. יא כתובות עב, א "וספרה לה לעצמה". וזהו המקור ש"עד אחד נאמן באיסורין" כמ"ש תוס' גיטין ב, ב.

שיש לה שכר צו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה" — דהיינו, כשהיא לומדת מעצמה יש לה שכר אבל חכמים צוו שלימוד זה יהיה דוקא בבחירתה ורצונה (ואם היה אסור לה שתלמד גם בעצמה, לא מסתבר שתקבל שכר על כך, אין חוטא נשכר!).^ה

ובזה מובן מה שמצאנו הרבה נשים חשובות במשך הדורות שלמדו תורה (וגם למדו לאחרים), כיון שללמוד מעצמה אין כל איסור. וכן מוכיחים מהתוספתא "הזבין והזבות והנדות והילדות מותרין לקרות בתורה ולשנות במשנה במדרש בהלכות ובאגדות" (ואמנם הכוונה שאין איסור ללמוד מצד הטומאה אך מכל מקום יש ללמוד שאין איסור בזה מצד תלמוד תורה לאשה).

ראיה מתלמוד תורה של עבד

הלכה פסוקה היא שאסור לאדם ללמד עבדו תורה (היינו עבד כנעני)^ה. ובירושלמי^ה הקשו על כך מהדין שעבד עולה למנין שבעה (לקרוא בתורה) וטריצו "תפתר שלמד מאליו או שלמדו רבו כטב"י". הרי שיש כאן שני היתרים: **א.** מותר לעבד ללמוד מאליו. **ב.** גם לרב מותר ללמד עבד שהוא כמו טבי עבדו של רבן גמליאל שהיה עבד כשר^ה. ומכאן

ה ויש אחרונים שפירשו ברמב"ם ש"אשה שלמדה" לאחר מעשה יש לה שכר טוב אך לכתחילה אסור גם כשבאה מעצמה. ראה שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' קנ. ח"ח סי' ריא. ולא נראה כן.

ו תוספתא ברכות ב, יב. ורמז: **תורה משנה מדרש הלכות אגדות** = 5 פעמים **תהלים** (תהלים ברצוא ושוב), הערך הממוצע של כל מלה. דוד (שהוא עצמו בחינת נוקבא) בקש שאמירת תהלים תחשב כלימוד תורה, וכך ראוי לנשים לחבר תורה ותפילה.

ז כתובות כח, א-ב. ונפסק ברמב"ם הלכות עבדים פ"ח ה"ח. ובשו"ע יו"ד רסז, א. ודעת הרדב"ז (על הרמב"ם) והלבוש שהאיסור בעבד הוא גם מפני תיפלות, ואכמ"ל.

ח מגילה פ"ד ה"ג. כתובות פ"ב ה"י. מובא בראשונים כתובות שם.

ט כך פירש בשדה יהושע, והסכים עמו החיד"א בשו"ת יוסף

אותו לרצונה בלבד.

לפי זה, ניתן לבאר את מחלוקת התנאים במשנה: בן עזאי סומך על הכרת האב בבתו, כבר מגיל צעיר ("בוצין בוצין מקטפיה ידיע"י¹⁰), ולכן "חייב אדם ללמד את בתו תורה" לפי הכרתו בצדקתה ויושר לבבה. לעומת זאת, רבי אליעזר חושש שהאב לא מכיר היטב בבתו, וגם אם כעת היא נראית כשרה יכול להיות שכאשר תגדל יתברר שאינה כן והלימוד יהפך לה לרועץ (כמו שנאמר על עשו ויעקב שבקטנותם היו נראים שוים ורק כשגדלו נפרדו דרכיהם¹¹).

בין בתו לאשתו

עוד נקודה חשובה: ודאי יש לחלק בין בתו לאשתו (גם בדעת רבי אליעזר). מלבד זאת שמדובר בבתו קטנה (כדלעיל), הרי במצב הרצוי האדם יודע ומכיר היטב את תכונת אשתו ("והאדם ידע את חוה אשתו", ידיעה היינו קשר פנימי ועצמי, הן במישור הפיזי והן במישור התודעה), ו"אשתו כגופו". לכן האיש יכול לשתף את האשה בלימוד, וראוי הדבר שיהיה כך (כידוע מכמה גדולי ישראל שנשותיהם סייעו להם ממש בלימוד התורה, בכתיבת החידושים וכדו'). וכמו שהאשה מסייעת לו בלימודו ("נשים במה זכיין") כך הוא חוזר ומשתף אותה בלימוד. וכן יש לדרוש את דברי רבי עקיבא על רחל אשתו "שלי ושלכם שלה הוא"¹², שבהכירו אותה ילמד עמה מאותה תורה (שהיא כבר שלה). יתירה מזו, בפנימיות החיבור בין האיש

ובעיקר הדין, כן כתב מהרי"ל שיש חילוק בין האב המלמד לבין האשה הלומדת בעצמה "שהיא מכוונת לטובה"¹³. וביתר ביאור בדברי הפרישה¹⁴ "אבל אם למדה לעצמה אנו רואין שיצאה מהרוב ולכך כתב לעיל שיש לה שכר ורצונו לומר אם למדה התורה על מכוונה שאינה מוציאה לדברי הבאי. אבל האב אינו רשאי ללמדה דדילמא תוציא דבריה לדברי הבאי כי הוא אינו יודע מה שבלבה וק"ל". וכן נראה להלכה (ובספר יפה ללב¹⁵ הוסיף שגם דברי הרמ"א שאשה אינה חייבת ללמד בנה היינו בתורת חיוב אבל אם רוצה ללמדו תורה יפה עושה, ומקרא מלא הוא "אל תטש תורת אמך").

וביתר ביאור יש לומר: עיקר האיסור הוא שהאב ילמד את בתו הקטנה, שאין יודעים מה מצבה ורצונה (ועדיין אין בה דעת שלימה) וכיצד תהיה כשתגדל. אבל כאשר הבת עומדת על דעתה אין כל איסור ללמדה כנ"ל. ועוד: לימוד האב את בנו הקטן הוא (גם) באופן של כפיה והכרח, וכן מלמד התינוקות (בשליחותו של האב) כופה את התלמידים על הלימוד – כמפורש בכמה פרטים בהלכה – ואת זה באו חכמים לשלול באמרם "שלא ילמד אדם את בתו תורה", דהיינו שאין ללמד אותה באופן כזה שמלמדים את הבנים. ונמצא שלימוד תורה הוא ככל המצוות שאשה פטורה מהן, שמותר לה לעשותן ומקבלת שכר בגדר "אינה מצווה ועושה", וכל ההגבלה היא שאין לכופ אותה על הלימוד. דהיינו שחכמים הקפידו להישאר כדין תורה, שדבר שהאשה פטורה ממנו אין להכריח אותה לעשותו אלא להותיר

יב שו"ת מהרי"ל החדשות סי' מה. וכבר הובא שמהרי"ל עצמו בשו"ת סי' קצג הלך בדרך אחרת, ושם כתב שגם האשה עצמה אסורה ללמוד וברוריה זלזלה בדברי חכמים! וראה תורה תמימה דברים פי"א אות מח בשם ספר מעין גנים (לרבי שמואל ארקולוטי, צנור חמישי אגרת י').

יג יו"ד רמו סקט"ו.

יד יו"ד סי' רמו אות יט. וראה צ"ץ אליעזר ח"ט סי' ג.

טו ברכות מח, א.

טז רש"י בראשית כה, כז "ויגדלו הנערים ויהי עשו, כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה".

יז ראה כתובות סג, א "יודע צדיק".

הדעת עלולה להיות מסוכנת עבורה. אבל תכלית 'המהפכה השלישית' לתקן את החטא, ולהגיע למצב של "מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב [גם ממנו תאכל]. ורע לא תאכל ממנו [מהחלק הרע לא תאכל]"^ח.

יח מי השילוח פרשת בראשית "לעתיד כשיתוקן חטא אדם הראשון אז יהי צירף הפסוקי' מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ואח"ז ורע לא תאכל, היינו הטוב שבהאילן יאכל רק הרע לא יאכל".

לאשתו בלימוד תורה נחשב בעצמו כזיווג, הבעל "יורה כחץ" את דברי התורה והאשה קולטת ומתעברת, **תורה** אותיות **ותהר**.

ועוד יש לומר שעיקר האיסור ללמד בתו תורה הוא לאחר חטא חוה באכילה מעץ הדעת (לאחר הפיתוי של הנחש הערום, בחינת תיפלות וערמומית שלילית). כשחווה אכלה מ"עץ הדעת טוב ורע" (עוד לפני האדם) טעמה גם מהחלק הרע שבו, ומאז

המשך מעמ' 25

לשלוט בגוף ו"על כל פנים צריך האדם להיות בינוני, זה וזה שופטן" (רמז בשפ"א למבואר באריכות בספר התניא, ספר של בינונים). בשבת, בה מאירה הנשמה היתרה, מתחזקת הנפש אצל כולם (והצדיקים, ש"אין להם מנוחה"^{כד}, זוכים למעין עולם הבא – "מנוחה לחיי העולמים"^{כה}), על דרך החיבור שמתחולל אצל "משה משה". עם זאת, יש לומר כי "ירידה צורך עליה"^{כו}, ואצל בעלי ה"נפש כי תחטא" – עבורם 'מקטין' משה את התורה בחומש "ויקרא" – זוכים אחרי התשובה והתיקון ל"במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד"^{כז} ושרש הנשמה מאיר עוד יותר מאשר אצל הצדיק הגמור.

מועד כי שכן עליו הענן"^ח – לכן עליו לחבר את חלק נשמתו שלמטה ("משה שלמטה") אל שרש נשמתו שלמעלה ("משה שלמעלה") ולשם כך הקריאה "משה משה"^ט (המחברת את שתי הבחינות^ז). קירוב החלק שלמטה אל השרש הוא עבודת הקרבנות, ובשבת נעשה השלום והחיבור – "שבת שלום" – מכח הארת הנשמה היתרה (מן השרש אל החלק). בכל אדם, הנפש היא חלק המשתוקק תמיד להשלמה, ולכן "וגם הנפש לא תמלא"^{כא}. הצדיקים עולים תמיד "מחיל אל חיל"^{כב}, עד אין סוף, מוסיפים חיות בנפש ומגבירים אותה על הגוף, ואילו אצל הרשעים נחסרת הנפש – "נפש כי תחטא"^{כג} – ומאבדת מכחה

שני הביטויים – **"נפש כי תחטא"** ו**"וגם הנפש לא תמלא"** – הוא **"עץ הדעת טוב ורע"**, העולה ד"פ (ממוצע כל מלה) **"עץ החיים"**, כנודע.

כד ברכות סד, א.

כה סוף מסכת תמיד. וראה בלקוטי הש"ס (האריז"ל) ברכות; תניא, אגה"ק ז.

כו לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).

כז ברכות לד, ב.

יח שם מ, לה.

יט שם ג, ד.

כ וראה גם בדברי בעל אוה"ח ריש ויקרא שנתבארו לעיל בגליון.

כא קהלת ו, ז. **"וגם"** [= z ברבוע] **הנפש** עולה **כב** ברבוע, סוד יחוד **נשמה-גוף** המתחולל אצל הצדיקים (בפרט ב"שבת שלום").

כב תהלים פד, ח.

כג ויקרא ד, ב (ובכ"מ, וראה במעין גנים בגליון זה). ממוצע

הסיפור החסידי

רבי מרדכי מניסכיז | מחיה מתים

רבי מרדכי שפירא מניסכיז נולד בשנת תק"ב לאביו ר' דוב בער. היה תלמיד מובהק של רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, ובעל מופת נפלא. מסופר שאף בין תלמידי הבעל שם טוב היו שחלקו עליו בשל ריבוי המופתים העצום שלו, שרבים מהם יצאו לגמרי מדרך הטבע. לבסוף השלימו אותו גם ברי הפלוגתא שלו, והפנו אליו את הזקוקים לישועה. שמש כרב במספר עיירות ועסק רבות בהתרת עגונות. עמד בראש קופת מעות ארץ ישראל בפולין. אחד הצדיקים התבטא אודותיו: "יושב קיסר, ואי אפשר להתקרב אליו". נפטר בח' ניסן תק"ס בהיותו בן ח"ן שנים, ומנוחתו כבוד בניסכיז.

בסיפורים דומים הגויים הם למעשה רוחות ושדים, והצדיקים מבטלים אותם בעבודתם. אולם הפלא בסיפור זה, שאולי הוא גדול יותר, הוא הכנסת הרהור תשובה בגויים ממש. טאטוא ארבע אמות סביב לבית לכבוד שבת קודש, יוצר מעין תחום שבת שהגויים יראים מלהיכנס אליו.

בניגוד לנטיית היהודי להתכווץ לתוך עצמו, ולנסות להימנע ממפגש עם הגויים, רבי מרדכי מלמד אותם להרחיב את גבול הקדושה. דבר זה נכון עוד יותר בארץ ישראל, העתידה להתפשט בכל הארצות: הדרך להרחיק את הגויים המפריעים היא בעיקר 'לטאטא' ולהכשיר עוד שטחי התיישבות, ובמקום לגדר את הקיים – להתרחב!

רבי מרדכי היה מתבטא, ש"אם היה לי את השולחן של הרבי [רבי מיכל מזלוטשוב] והכוס שהרבי שתה בו את הקפה שלו בבקר – הייתי מחיה מתים" (**שלחן** ועוד **כוס** = **דעת**, כנראה שהכח להחיות בא מדעת רבו). אולם עבר זמן מה עד שניתן לו לממש את ההבטחה:

כשהיתה חתונה אצל הבן של רבי יוסף מיאמפלי [בן רבו של רבי מרדכי, המגיד מזלוטשוב], לא הוזמן רבי מרדכי בגלל המחלוקת. אף על פי כן בא ושמה, ותוך כדי

בצעירותו נהג רבי מרדכי גלות [כהרבה צדיקים אחרים], והיה נודד ממקום למקום כעני מקבץ נדבות. באותו זמן נהג בגלות גם מי שעתידי להיות הסבא משפולי, והחזן מזלוטשוב [צדיק מפורסם בפולין]. שלשת הצדיקים הצעירים נהגו גלות, כל אחד בנפרד, ובהשגחה הזדמנו לאותה עיירה בליל שבת. במקום שכן קרעטשמע של יהודי שהתפרנס ממכירת משקה לגוים, ושלשת הצדיקים בקשו לשבות אצלו. היהודי סרב בכל תוקף, הם הפצירו בו מאוד – הרי אין להם בית אחר במקום נדח כזה – ולבסוף הסביר היהודי, שהסיבה שלא רוצה שיהיו פה היא שיהיה להם מאד רע: מחשכה באים לכאן גוים מכל האזור, שותים ומשתוללים, ואי אפשר לישון. אתם לא תחזיקו מעמד! "דוקא בשל כך אנחנו רוצים לשבות כאן" ענהו רבי מרדכי והוסיף "רק דבר אחד אני רק מבקש-מצוה כאשר אתה מטאטא את הבית לכבוד שבת, תטאטא גם ארבע אמות סביב הבית" וכך היה. כשהגיעו הגויים, חברות חברות, ונכנסו לתחום ארבע אמות אלו – פתאום נעמדו ואמרו אחד לשני "בעצם מה אנחנו באים לכאן, סתם להפריע ליהודי הזה? אין טעם!" ושבּו לביתם. כך כל חבורה וחבורה. מאותו יום והלאה התופעה נפסקה לחלוטין.

אומר, וזה שאומר לא יודע". אחר כך הוסיף כי רק לשלושה צדיקים התגלה זמן הקץ. יעקב אבינו (כמסופר במדרש), דניאל איש חמדות (לו נאמר "ואתה לך לקץ"), ורבי מרדכי מניסכיו. חוש מיוחד היה לו בתחיית המתים, כיעקב אבינו עליו נאמר בגמרא ש"לא מת", וכדניאל עליו נאמר "אי מן מתיא [אם המשיח מן המתים, הרי הוא] דניאל איש חמדות".

השר-שלום מבעלו לא הכיר אישית את רבי מרדכי, אך פעם אחת, בצעירותו של השר-שלום, למד מסכת מדות והתקשה בהבנת חשבונות התוספות יום טוב. לא הצליח להבין, עד שמתוך יגיעה בתורה נרדם על הספר. בחלומו הופיע זקן אחד, שחגורתו מלאה מפתחות, ואמר לו – בא איתי. לקח אותו לארץ ישראל, לירושלים, והביא אותו לבית המקדש. אז התחיל לפתוח את כל השערים והראה לו כל מה שקורה שם, ואחר כך אמר לו – עכשיו תסתכל עוד פעם בתוספות יום טוב, ותבין. ואכן כך היה, שפתח את עיניו והבין. לפני שהתעורר מהחזיון שאל רבי שלום: מי אתה? וענה הזקן: 'אני מרדכי בן גיטא' – שמו של רבי מרדכי מנעסכז – 'ואני ממונה על מפתחות בית המקדש'. מאז היה השר שלום מתייחס אל רבי מרדכי כרבו.

במפתחותיו של הצדיק ניתן, כציווי הרבי מליובאוטש, "לפתוח את העיניים" ולראות גאולה. בגאולה מספר מרכיבים, ואם נרחיב את התבטאות הרבי מצאנו המשייך את תחיית המתים ליעקב, ניתן לומר כי המקדש הוא עניינו של יצחק, "עולה תמימה", ואברהם הינו "אב המון גויים" המטה אותם לעבודתו יתברך. מופלא הדבר, ששלושת הענינים הללו התגלו אצל רבי מרדכי ז"ע.

החתונה אחד האברכים נכנס לבית המרקחת של אלמנת ר' מיכל, בלע משהו – שחשב שהוא תרופה, אבל היה רעל – ותוך כדי ריקודים נפל מת על הארץ. כולם נבהלו, וכל אלה החולקים על רבי מרדכי, אמרו לו – "כעת זו ההזדמנות שלך, יש לך 'סחורה', זה ששוכב על הארץ". המעשה התרחש בזלאטשוב, ורבי מרדכי הלך לשלחן של הרבי, גרד ממנו קצת עץ, שם אותו במים רותחים שבשל והכניס בכוח לתוך הפה של החסיד המת. אותו אברך קפץ מיד, והמשיך לרקוד במעגל...

עניין מיוחד היה לרבי מרדכי עם תחיית המתים, וכפי שסיפר הוא בעצמו, גם תחילת נשיאותו הייתה כרוכה במופת כזה: כצעירים, קבלו הסבא משפולי, רבי מרדכי והזאסלאבער חזן החלטה ביניהם שלא להיות מנהיגים. כעבור כמה שנים ביקר אצלו השפאלער זיידע וראה שהוא כן רבי, מנהיג עדה. שאל הסבא: מה זאת? וספר רבי מרדכי שפעם הלך בשלג, וראה יהודי שקפא ומת מקור. מעט אחר כך גם הוא קפא מקור ונפטר, וכשעלה לשמים אמרו לו שלא הגיע זמנו והוא חייב לחזור לעולם הזה. הוא לא היה מעוניין, והפצירו בו שצריך לחזור. לבסוף הסכים לרדת, אך בתנאי שהיהודי השני שמת איתו יקום גם הוא. הסכימו לכך, אך הוא אמר שעדיין אין הוא מסכים לרדת ולסבול את צרות עם ישראל. אז הבטיחו לו שיקבל כל מה שירצה לטובת עם ישראל, ורק בתנאי זה הוא הסכים לחזור ולכן נעשה רבי.

בספר 'עצי עדן' לרבי מקומארנא, נכתב כי תחיית המתים תהיה בשנת תשל"ו (יותר ממאה שנה אחריו). כששמע על כך ה"דברי חיים" מצאנו, הגיב בחריפות: "זה שיודע לא

מענות ותשובות

נשימות חדוה וקורונה

אני גר בצרפת ולצערי נדבקתי בקורונה. אני מכיר ומתרגל מזה זמן רב את נשימות החדוה^א של הרב ורציתי לדעת האם זה מתאים ויעיל גם עם הוירוס הזה, שכידוע פוגע בעיקר במערכת הנשימה. שאלתי היא האם ניתן לשנות את קצב הנשימות על מנת להתאים אותן למצב הנשימה שלי כעת? כמו כן אשמח לברכת הרב ולעצות נוספות.

מענה:

רפואה שלמה בתוך כלל ישראל (והעולם כולו)!

נשימות חדוה טובות מאד כעת – ניתן לתרגל לפי הקצב הנוח לך כל עוד אתה שומר על היחס – **ח-ד-ו-ה** – "חדות ה' היא מעֲזָכֶם!"

כדאי לקרוא את העצות המופיעות בעלון ואביטה של השבוע שעבר. שתבשר בשורות טובות!

א. נשימות בקצב המילה **חדוה**: שאיפה - **ח**, בלימה - **ד**, נשיפה - **ו**, מנוחה - **ה**. להרחבה ראה 'אשא עיני' מאמר ט"ו.

מענה לגוי מאירן

שלום וברכה, רציתי להודות לכם על השיעורים והמאמרים שאתם שולחים. אני גר באירן ושומע את שיעורי הרב גינזבורג והם ממש מחיים את נפשי ומאירים כל תא בגוף שלי. האם יש באפשרותכם לתרגם לאנגלית ולשלוח גם את החומרים שאתם מוציאים בגל עיני בעברית? דווקא בתקופה מורכבת זו אני מרגיש שהשיעורים האלה נצרכים עוד יותר. תודה רבה.

מענה:

שלום וברכה,

מי יתן והקב"ה יהיה אתכם ויגן עליכם במיוחד בזמנים קשים אלה. התורה מלמדת אותנו שדווקא כשאנו קוראים לה' מן המצר, הוא עונה לתפילות הלב שלנו. שתזכו לצאת מן המצר ותזכו להפנים את מתיקות אור תורת ה' פנימה אל נשמותיכם, ומשם תאירו החוצה על כל הסובבים אתכם.

כל טוב ושתבשרו בשורות טובות בקרוב ממש.

הרב יצחק גינזבורג.

התפארות וסיפוק

"כל שָׁאֵר וכל דבש לא תקטירו ממנו אֶשֶׁה לה". השאור המתפיח רומז להתפארות האדם במעשיו. הדבש המתוק רומז לחוויה של סיפוק ממעשיו. מחשבות כאלה פוגמות בעבודת ה' ואינן עולות לקרבן. אמנם "קרבן ראשית תקריבו אתם לה" – השאור בשתי הלחם, והדבש בבכורים, אותם נותנים לכהנים ולא מקריבים על המזבח. כלומר, הכהן-הצדיק יכול 'לספוג' את הנטיות האלה ולברר אותן.

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

לגאול את דרגת הנצוצות הנ"ל.

אם כן מצינו ש-ג בחינות האות א רמוזות במלים אָדָם אָנֹכִי וַיִּקְרָא כאשר א רבתי מכאן ו-א זעירא מכאן ושאר האותיות באמצע (דס אנכי ויקר) עולות אָמֶת (ויש לומר שה-א של אמת היא ה-א של אָנֹכִי ששווה 9² שכן "אין אמת אלא תורה" שנתנה ב-א של אָנֹכִי).
שלוש המלים יוצרות את הסדרה הריבועית

הבאה:

45	81	317	753
36	236	436	
200	200		

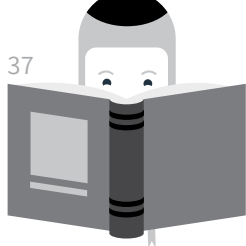
בסיס הסדרה, 200 או עֶצָם וכן קְדָמוֹן, סוד האות ר. המספר הבא בסדרה 753 וסכום 4 המספרים הראשונים 1196 או הוי' פעמים אֱלֹהִי.

בשלושת הפסוקים שהזכרנו יש 85 אותיות והוא מספר ההשראה של 7 ואפשר לצייר בצורה זו, כך:

פנות ההשראה אותיות מאיר. הפנה העליונה של 4 אותיות שווה מִנְּשָׁה או י-ה פעמים חִיָּה. ג הפנות של 4 אותיות האחרות עולות י-ה פעמים יְחִידָה. וביחד כולן עולות 30². לבד מהפנות שאר הצורה עולה 4152 או 24 פעמים "אָנֹכִי הוי' אֱלֹהֵינוּ" (173 או גַּל יַעֲיִנִי). ערך כל שלשת הפסוקים 5052 שהוא 12 (משה נתנבא ב"זה") פעמים 421 (השראה י-ה וכן הפסוק, "וַיִּנָּח מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי הוי'"). בשלושת הפסוקים 12 אלפין. שאר כל האותיות עולות 5040 או 7! (מספר הצירופים של 7 אותיות שונות). המקיף הרחוק שווה 1728 או 12³ שביחד עם האות המרכזית ב שווה 10 פעמים "אָנֹכִי הוי' אֱלֹהֵינוּ"!

ה-א הראשונה של חומש ופרשת ויקרא היא אלף זעירא: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר הוי' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר" (ויקרא א, א). מבאר אדמו"ר הזקן (לקוטי תורה ד"ה ויקרא) שיש ג סוגי המשכה של דבר ה' אל האדם: (א) ללא צמצום-התלבשות כלל והוא הגילוי לאדם הראשון לפני החטא, (ב) ההמשכה הדורשת התלבשות וצמצום לאחר החטא והוא הגילוי של עשרת הדברות במעמד הר סיני, (ג) ההמשכה אל משה מאוהל מועד המתחיל בפרשתנו. שלש דרגות ההמשכה הללו מקבילות לתהליך של ג צמצומים בגילוי אור אין סוף המבואר בכתבי ר' הלל מפארישט ("ד"ה הרכבת אנוש לראשנו).

ג דרגות הגילוי הללו רמוזות באות א (אלף אותיות פלא) המתייחסת לספירת הכתר, היינו לאור אין סוף. לאדם הראשון לפני החטא נגלה האין סוף באות א רבתי (ללא שום צמצום) המופיעה בפסוק הראשון של דברי הימים, "אָדָם שֵׁת אָנוּשׁ". עשרת הדברות פותחות באות א בינונית של "אָנֹכִי" (שמות כ, ב) ועל דרך מאמר חז"ל "אנא נפשי כתבית יהבית" - מורה על כך שהקב"ה צמצם את עצמו לתוך אותיות התורה. ה-א הזעירא המופיעה בקריאה אל משה בתחילת פרשתנו מקבילה לדרגה השלישית של ההמשכה. והן כנגד אור סוכ"ע, ממכ"ע וניצוצות שנפלו בעולמות ביי"ע. אפשר גם להקביל את ג הדרגות הנ"ל לצדיק בינוני ורשע וללמוד מכך שדוקא משה רבינו קיים בעצמו את הוראת חז"ל (בפתיחת התניא) "היה בעיניך כרשע" ולפיכך זכה להורות את הדרך (באמצעות קיום המצות)

בין מצה לחמץ

המדור לילדים

קו דק שמחביר

עוד לפני שנגש להסבר פדאי שנגשים לב לתופעה מעניינת: שתי המלים – חמץ ומצה – הן בעלות שלש אותיות ששתיים מהן זהות לחלוטין! ההבדל היחיד ביניהן הוא, שבמלה **חמץ** מופיעה האות **ח** ואילו במלה **מצה** היא מחלפת באות **ה**:

ח	מ	ץ
מ	צ	ה

נתבונן בשתי האותיות השונות – **ח** ו-**ה** – ונבחין בקלות כי רק קו קטנטן מבדיל ביניהן. כדי להפך אות **ה** לאות **ח** עלי רק להאריך את רגלה הנפרדת של האות **ה** כלפי מעלה ולחבר אותה אל הקו העליון הנמתח לרחבה של האות. מה אומרת לי התופעה הזו? יש בה הרבה סודות שנסאיר לפעם אחרת. עברנו היא רומזת לך שרק קו דק מבדיל ומפריד בין מצה לחמץ. כלפי חוץ הם יכולים להראות זהים לגמרי, אבל אותו קו דקיק הופך אותם לשונים מקצה לקצה.

מסיסת החמץ

אוהבים לשתות קולה? אם לא קולה אז בוטח משקים מוגזים אחרים... נתבונן

"הלו, יוסי, מה נשמע? איך אצלך בבדיד?"
 "אל תשאל, כלם פה חולים בטפט. מטפסים על הקירות... ממש כלא!"
 "כלא? התכוננת למצרים?"
 "כן, ממש ככה!"
 "נו, בהשגחה פרטית, זה הזמן להתחיל להתכונן ליציאת מצרים!"

שלום ילדים!

גם אתם בוטח מרגישים על בשרכם את מצרי הבדיד – מתגעגעים לחברים ומחפשים תעסוקה... אנחנו מאמינים שהכל לטובה ובטוחים שה' יוציא אותנו מן המצרים וברכוש גדול! **בדד** הוא ראשי תבות של הפסוק "**בכל דרכיך דעהו**", גם הבדיד, ולכן עלינו לסלל גם בו דרך כיצד לדעת את ה' ולהתחבר אליו.

חג הפסח מתקרב אלינו בצעדי ענק והאמהות המסורות שלנו מנצלות את התקופה לנקיונות הפסח ביסודיות רבה. האסור הגורף של אכילת חמץ בפסח, ואפלו שלא להשהותו ברשותנו, הוא מהמצוות הראשונות שקבלנו, אפלו עוד לפני שיצאנו ממצרים ונעשינו לעם. לאסורים אלו נוספת, כמובן, מצות אכילת מצה בליל הסדר.
 מה בין חמץ למצה?

מְסִימִים, וְכֵן נִהְגוּ בְּעֶקֶר בְּעֶבֶר, הִיוּ נוֹהֲגִים לְהוֹסִיף לְעֶסֶה בְּמָקוֹם הַשְּׁמֵרִים אֶת הַשְּׂאוֹר. שְׂאוֹר הוּא חֲתִיכַת בָּצֶק שֶׁשֶּׁהִתָּה זָמַן רַב בּוֹ תִּפְחָה וְהַחֲמִיצָה, וַיֵּשׁ לָהּ תְּכוּנוֹת 'מִדְּבָקוֹת'. כְּאֲשֶׁר אֲנִי מְצָרֶה אוֹתָהּ לְעֶסֶה הַחֲדָשָׁה הִיא מְאִיצָה בְּבָצֶק אֶת תְּהִלָּתוֹ הַחֲמִיצָה.

לָמָּה חָשׁוּב לִי לְהִסְבִּיר לָכֶם עַל הַשְּׂאוֹר? כִּי חַז"ל מְכַנִּים אֶת הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁבְּתוֹכֵנוּ בְּשֵׁם "שְׂאוֹר שְׁבַעֲסָה", מִי שְׂגוֹרִים לְהִתְסִיס אוֹתָנוּ לְדִבְרִים שְׂאֵינָם רְצוּיִים, וּמִכָּאן אֲנִי מְגִיעִים לְנוֹשֵׂא הָעֶקֶרִי שְׁלֵנוּ – הַחֲמִץ שֶׁבִּלָּב.

לְהַחֲמִיץ אוֹ לְחַמֵּץ?

לְפַעֲמִים ה'שְׂאוֹר' שֶׁבָּנוּ מִתְסִיס אוֹתָנוּ לְדִבְרִים חֲמוּרִים, לְעִבְרוֹת שֶׁל מִמָּשׁ. לְמִשָּׁל, לְצַחֵק עַל חֵבֶר אוֹ לְקַחֵת מִהָאָרוֹן מִמֶּתֶק בְּלִי רְשׁוֹת. מִצַּד אֶחָד זֶה חֲמוּר, אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי בָּרוּר לְכֻלָּם שֶׁזֶּה לֹא בִסְדֵר. הַבְּעִיָּה הַיּוֹתֵר קָשָׁה מִתְחִילָה כְּאֲשֶׁר אוֹתוֹ 'שְׂאוֹר' מִנְסָה לְהַעֲרִים עָלֵינוּ. הוּא מִתְלַבֵּשׁ בְּאַצְטָלָא [לְבוּשׁ] שֶׁל חֲסִיד וּמִנְסָה לְהִתְסִיס אוֹתָנוּ בְּמִרְמָה.

לְמִשָּׁל: רְאִיתִי אֶת דּוֹדִי מִתְקַשֵּׁה בַּהֲבֵנַת מִשְׁנֵה מְסַבֶּכֶת. אֲנִי כִּבְר הַבִּנְתִּי וְאֲנִי נִגַּשׁ אֵלָיו וּמַצִּיעַ לוֹ אֶת עֲזָרְתִּי. לְאַחֵר שֶׁסִּימַמְתִּי מְגִיעַ אֵלַי אוֹתוֹ 'שְׂאוֹר', טוֹפֵחַ לִי עַל הַשֶּׁכֶּם וְאוֹמֵר לִי: "פִּשְׁטֵשׁ... כָּל הַכְּבוֹד!" זֶה רָע? לְכֹאזֶרָה לֹא, הוּא רַק בָּא לְחַזֵּק אוֹתִי וּלְתֵת לִי חֶשֶׁק לְהַמְשִׁיךְ

רָגַע יַחַד בְּכוֹס הַמִּשְׁקָה הַמוֹגֵז. שִׁימוּ לִב: הַמִּשְׁקָה שֶׁבְּכוֹס מְלֹא בְּבוּעוֹת קְטָנוֹת. הַבוּעוֹת מְטַפְסוֹת וְעוֹלוֹת כְּלָפִי מַעֲלָה וּמִתְפּוֹצְצוֹת בְּאֵוִיר הַחֹדֶר, וְשׁוֹב נוֹצְרוֹת בְּמָקוֹמָן בּוּעוֹת גַּז חֲדָשׁוֹת. מִשְׁהוּ גוֹרֵם לְהִתְסִיס אֶת הַמִּשְׁקָה וּלְיִצֵּר שׁוֹב וְשׁוֹב בּוּעוֹת חֲדָשׁוֹת.

תְּסִיסַת הַמִּשְׁקָה דוֹמָה מְאוֹד לְתִהְלִיף שְׁעוֹבֵר עַל קָמַח וּמִים כְּאֲשֶׁר הֵם נִפְגָּשִׁים יַחְדָּיו. הַמִּפְגֵּשׁ שֶׁלָּהֶם גוֹרֵם לְתִסְיָה שְׁמִיּצָרַת בּוּעוֹת אֵוִיר בְּתוֹךְ גּוֹשׁ הַבָּצֶק, אֲלֹא שֶׁבְּשׁוֹנָה מְכוֹס הַמִּשְׁקָה, בְּבָצֶק אֲנִי יָכוֹל לְהִבְחִין בְּבוּעוֹת. בּוּעוֹת הַבָּצֶק אֵינָן פּוֹרְצוֹת הַחוּצָה, אֲלֹא נִשְׂאָרוֹת כְּלוֹאוֹת בְּתוֹכָן וְגוֹרְמוֹת לוֹ לְהִתְנַפֵּחַ. אֲגַב, תְּהִלָּתוֹ הַתְּסִיסָה קָשׁוּר הִרְבֵּה פְּעָמִים עִם פְּעִילוֹת סְמוּיָה שֶׁל חֲדִדִּיקִים [נִכּוֹן, יֵשׁ גַּם חֲדִדִּיקִים טוֹבִים!]. הַתְּנַפְחוֹת הַבָּצֶק הִיא בְּעֶצֶם הַחֲמִיצָה שֶׁלוֹ. כֵּן, זֶהוּ הַחֲמִץ!

הַשְּׂאוֹר שֶׁבַעֲסָה

כְּמָה זָמַן אֵרָךְ הַתְּהִלָּה? חַז"ל בְּדָקוּ וְקִבְּעוּ: שְׁמוֹנֶה-עָשָׂר דְּקוֹת. כָּל עוֹד לֹא עֵבֶר פָּרָק זָמַן זֶה – לֹא נִחְשָׁב שֶׁהַחֵל תְּהִלָּה הַחֲמִיצָה. רוֹצִים רָמְזוּ לְזַכְרוֹן? 18 בְּגִיטְרִיא עוֹלָה חִי. בְּמִשָּׁה אוֹתָן חִי דְקוֹת פּוֹעֲלִים בְּמִרְץ הַחֲדִדִּיקִים הַמִּתְסִיסִים, וְהִרְמִזוּ: חִי-דְקוֹת שֶׁל פְּעִילוֹת הַחֲדִדִּיקִים...

כְּדִי לְהַגְבִּיר אֶת תְּהִלָּתוֹ הַתְּפִיחָה וּלְהַאֲיֵץ אוֹתוֹ אֲנִי מוֹסִיפִים לְתַעֲרֶכֶת הַבָּצֶק וְהַמִּים אֶת הַשְּׁמֵרִים. בְּמִקְרִים

לַעֲזֹר לוֹ, אָבֵל הַפֶּעַם מִגִּיעַ פְּתָאוּם יוֹסִי
לְפָנַי, מִתְּשֵׁב לֵיד דּוּדֵי וְעוֹשֶׂה בְּדִיּוֹק
אֶת מָה שֶׁתִּכְנְנֵנִי אֲנִי לַעֲשׂוֹת. אֲנִי חָיֵב
לְהוֹדוֹת עַל הָאֲמָת: הֶהְסֵבֶר שֶׁל יוֹסִי
הִרְבֵּה יוֹתֵר בְּרוּר וּמוֹבָן. כָּאֵן עוֹמְדוֹת בְּפָנַי
שְׁתֵּי אֶפְשָׁרוּיּוֹת: אִם נֶצֶבֶט לִי הֵלֵב וְאֲנִי
מִתְמַלֵּא קִנְאָה בְּיוֹסִי – אֵלּוּ תִסְמִינִים
שֶׁל חֲמִץ. אָבֵל אִם אֲנִי שׁוֹמֵחַ שְׂדִידִי כָּעַת
מִבֵּין, וְאֶפְלוּ יוֹתֵר טוֹב אֵלּוּ הָיָה שׁוֹמֵעַ
אֶת הֶהְסֵבֶר מִמֶּנִּי – סִימָן שֶׁזְּכִיתִי הַפֶּעַם
לְבַעַר אֶת הַחֲמִץ מִלְּבִי!

רק זִהִירוֹת! גַּם הַפֶּעַם לֹא לַחְזוֹר
לְהַחֲמִץ אֶת הֵלֵב מִגִּנְאוֹה... פִּשּׁוּט לְהוֹדוֹת
לֵה' שֶׁעֲזָר לִי בִּבְעוֹר הַחֲמִץ!

שֶׁנִּזְכָּה לְבַעַר מִהֵלֵב אֶת כָּל הַחֲמִץ
הָרַע! שִׁבְתָּ שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ!

ר'י

וְלַעֲשׂוֹת זֹאת שׁוֹב. אָבֵל בְּלִי לְשִׁים לֵב
אֲנִי עֲלוּל לַעֲזֹב אֶת הָעֶקֶר וְלִשְׁקַע בְּטַפֵּל.
בְּמָקוֹם לְשִׁמּוֹחַ בְּכֶךְ שֶׁזְּכִיתִי לָקִים אֶת
רְצוֹנוֹ שֶׁל ה' בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשִׂיתִי
– אֲנִי עֲסוּק בְּהִנָּאָה מִכֶּךְ שֶׁאֲנִי הוּא זֶה
שֶׁעָשִׂיתִי אוֹתוֹ. צָרִיךְ לִהְיוֹת חָכֵם מְחָכֵם
מִיּוֹל, כִּי הֶהְבֵּדֵל עֲלוּל לִהְיוֹת דֶּק מְאוּד,
כִּמְעַט כִּמוֹ בֵּין הַחֲמִץ לְמִצָּה...

שִׁימוּ לֵב: גַּם הַמִּצָּה וְגַם הַחֲמִץ
מְרַכְבִּים מְקַמַּח וּמִים. בְּשִׁנֵּי הַמְקָרִים
עָשִׂיתִי אֶת אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה – עֲזָרְתִּי לַחֲבֵר.
וּבְכָל זֹאת, הָרָגַשׁ בְּלֵב שְׁלִי יָכוֹל לְמַצּוֹת
אֶת הַמִּצָּה אוֹ חֲלִילָה לְהַחֲמִץ אֶת הַמִּטְרָה!
אֲזַ אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לְבַדֵּק אֶת עֲצָמִי?
אֵיךְ אֶדַע אִם זֶה גִּנְאוֹת הַחֲמִץ אוֹ שְׁמִחַת
הַמִּצָּה? אֶתֵּן לָכֶם סִימָן: נִגִּיתִי שְׂדִידִי שׁוֹב
מִתְקַשֶּׁה בְּהִבְנַת הַמִּשְׁנָה וְשׁוֹב אֲנִי רוֹצֶה

שאלת השבוע:

איזו מִדָּה מְבַטֶּאת אֶת הַתְּנַפְחוּת הַחֲמִץ שֶׁבְּלִבִּי?

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכּוֹנָה יִגְרַל מִשְׁחָק קֶפְסָה. תְּשׁוּבוֹת יֵשׁ לְשַׁלַּח לְדַ"ר
maosime@gmail.com אוֹ בְּטֶלְפוֹן 079-9211452 עַד יוֹם ב' הַקָּרוֹב.

הַזֹּכָה מִהַשְׁבוּעַ שֶׁעָבַר: חוה אולמן ביתר

צעצועי רונפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

הפרסיס בחסות:

כשסבא של הרבי מלויבאוויטש היה בבידוד, בתקופה של מגפת טיפוס מרובת חללים (ה"י), ניצב מדי יום ידיד-נפשו מתחת לחלונות הבנין וקרא בקול את אגרת הקדש "להשכילך בינה" – קטע מתוך ספר התניא המסביר כיצד יש להתמודד עם רע ויסורים בחיים. למאזין מן הצד נשמעים הדברים כתוכחת מוסר נוקבת, הגוערת באדם במי שחפץ בחיים טובים ובריאים בעולם הזה ומסבירה כי אם היה מאמין באמת בה' לא היה עולה על דעתו לחוש שרע לו... האם ככה עוזרים למי ששוכב על ערש-דוי ונוטה למות? לימים סיפר סבו של הרבי כי מיד לאחר כל קריאה יומית הוא חש שיפור בבריאותו, ובסופו של דבר טיפול זה הוא שהציל את חייו. בגליון שלפנינו שנים מהשיעורים היומיים שמעביר הרב גינזבורג שליט"א (טלפונית) בימי הבידוד וההסגר הללו באותה אגרת קדש בעלת סגולת ריפוי. דווקא תורת החסידות, המסבירה את עומק הדברים בשרש העליון, מאפשרת 'לנער' את האדם מאחיזתו במציאות המדומה, לחבר אותו אל השרש האלקי הטוב ולהמשיך משם רפואה וישועה גם למציאות החיצונית.

מעוניין להפיץ את **ואביטה** במקום מגוריך?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

או במספר **02-5434297** – המספר פתוח לניידים כשרים.

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il